

планер

Асоцијација просторних планера Србије

ПЛАНЕР

Часопис просторних планера

Оснивач и издавач

Асоцијација просторних планера Србије
Студентски трг 3/III, Београд

Суиздавач

Инжењерска комора Србије

За издавача

др Дејан Филиповић

Главни и одговорни уредник

др Дејан Филиповић

Редакциони одбор

др Дејан Ђорђевић

др Богдан Лукић

мр Александар Вучићевић

др Јасмина Ђорђевић

Марко Перишић

Драгана Дунчич

мр Никола Крунић

мр Данијела Обрадовић

Бранислав Бијелић

Секретаријат

Мирослав Марић

Александар Ђорђевић

Технички уредник

Александар Ђорђевић

Дизајн насловне стране

Марија Годошев

Штампа

“Графопродукт” Суботица

Тираж

500 примерака

Београд, април 2007. год

Часопис излази два пута годишње

*Штампање овог броја часописа финансијски помогла
Републичка агенција за просторно планирање*

САДРЖАЈ

Уводна реч

4

стручни радови

5

СТРАТЕГИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗМЕШТАЈА РЕГИОНАЛНИХ
ДЕПОНИЈА И ТРАНСФЕР СТАНИЦА НА ПОДРУЧЈУ АП ВОЈВОДИНЕ
ПРИКАЗ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА
ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ППО КЛАДОВО
СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ МИОНИЦА
СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ
ПЛНОВА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ - ИСКУСТВА
УРБАНИСТИЧКОГ ЗАВОДА БЕОГРАДА
ИСКУСТВА У ПРИМЕНИ НОВИХ ПРОПИСА
О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

представљамо вам

44

| УРБАНИСТИЧКИ ЗАВОД СУБОТИЦА

за вашу документацију

51

| ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА ИЗ ОБЛАСТИ
| ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

актуелности

57

| ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ НА ПРИМЕРУ
| ОБИЛАЗНИЦЕ ОВЧАР БАЊЕ
| КОНСТРУКЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД БУКЕ СА САОБРАЋАЈНИЦА

информације

64

| ПАЛИЋ 07 - ДРУГА ИНФОРМАЦИЈА

Драги читоаци,

Четврти број часописа "ПЛАНЕР" је пред нама. Задржавајући досадашњу структуру часописа, одлучили смо се да овај број тематски усмеримо на област заштите животне средине имајући у виду да ће часопис бити приређен за научно-стручни скуп на Палићу. Стручњаци који се баве планирањем и уређењем простора и заштитом животне средине приказали су своја искуства на изради различитих планских докумената из области заштите животне средине. Тако, у овом броју ћемо се упознati са искуствима на изради стратешких процена утицаја и процена утицаја на животну средину али и са приказом студије просторног размештаја регионалних депонија на територији Војводине.

Овом приликом жељимо да нове читаоце упознаамо са садржајем који представља основу часописа:

- Стручни радови - неколико радова из области просторног и урбанистичког планирања, уз препоруку да буду везани за проблеме из праксе;
- Тема броја - посветиће се пажња једној теми која ће бити обрађена на адекватан начин, то могу бити одговарајући закони, правила, стратегије развоја, ППО и др;
- Представљамо Вам.... - биће представљена по једна институција која се бави просторним и урбанистичким планирањем;

• За Вашу документацију - даће се одговарајући Документ како би био доступан свима којима треба ради послана и усавршавања;

• Актуелности - обухвата оно што је актуелно у одређеном тренутку у струци, израда и усвајање планова, најава скупова, семинара и др;

• Информације - кратка саопштења о раду на пословима планирања (информације из општина, Дирекција, Института, Завода, АППС, РАПП, ИКС и других који буду послали информације), информације везане за студије просторног планирања и сл;

• Књиге, публикације.... - кратак приказ књига, монографија, зборника радова, ухбеника и друге домаће и стране стручне литературе која је публикована;

Позивамо све планере/урбанисте из планирских институција, из државних органа, са универзитета и других организација да нам се јаве и приреде одговарајуће текстове које ћемо са задовољством штампати. На тај начин ћемо најбоље међусобно размотрити актуелне проблеме и разменити искуства из праксе, указати на постигнуте успехе али и одређене недоумице и тешкоће на које се наилази приликом планирања.

С поштовањем,

Проф. др Дејан ФИЛИПОВИЋ
Уредник

стручни радови

СТУДИЈА ПРОСТОРНОГ РАЗМЕШТАЈА РЕГИОНАЛНИХ ДЕПОНИЈА И ТРАНСФЕР СТАНИЦА НА ПОДРУЧЈУ АП ВОЈВОДИНЕ

Стојанка Будовалчев Папић, Славица Пивнички

Студија просторног размештаја регионалних депонија и трансфер станица представља почетни корак у имплементацији Националне стратегије управљања комуналним отпадом у АП Војводини.

С обзиром да у Војводини већ дужи низ година трају активности различитог карактера и интензитета, везане за решавање проблема отпада, Покрајински секретаријат за архитектуру, урбанизам и градитељство сматрао је цел-исходним да се изради једна Студија која би утврдила рационалну и Војводини примерену мрежу ових објеката и региона за управљање комуналним отпадом, засновану на одредбама и пропозицијама Националне стратегије.

Посао је поверијен ЈП Завод за урбанизам Војводине, а за потребе његове израде формиран је широки стручни тим у који су, поред сарадника Завода, каптирани и представници ресорних органа Покрајине, јавна предузећа АПВ и експерти који су припремали Националну стратегију на републичком нивоу у организацији Регионалног центра за централну и источну Европу - канцеларија у Југославији.

Такође је за потребе израде Студије формирана и широка аналитичко документациона и графичка основа, а обрада података и графичка презентација вршена су у програмском пакету МАПИНФО.

Основни задатак ове Студије био је разматрање просторног аспекта управљања комуналним отпадом, а не разматрање система управљања отпадом у целини. Студија је рађена у три фазе које су прошле верификацију стручне комисије надлежних органа Покрајине.

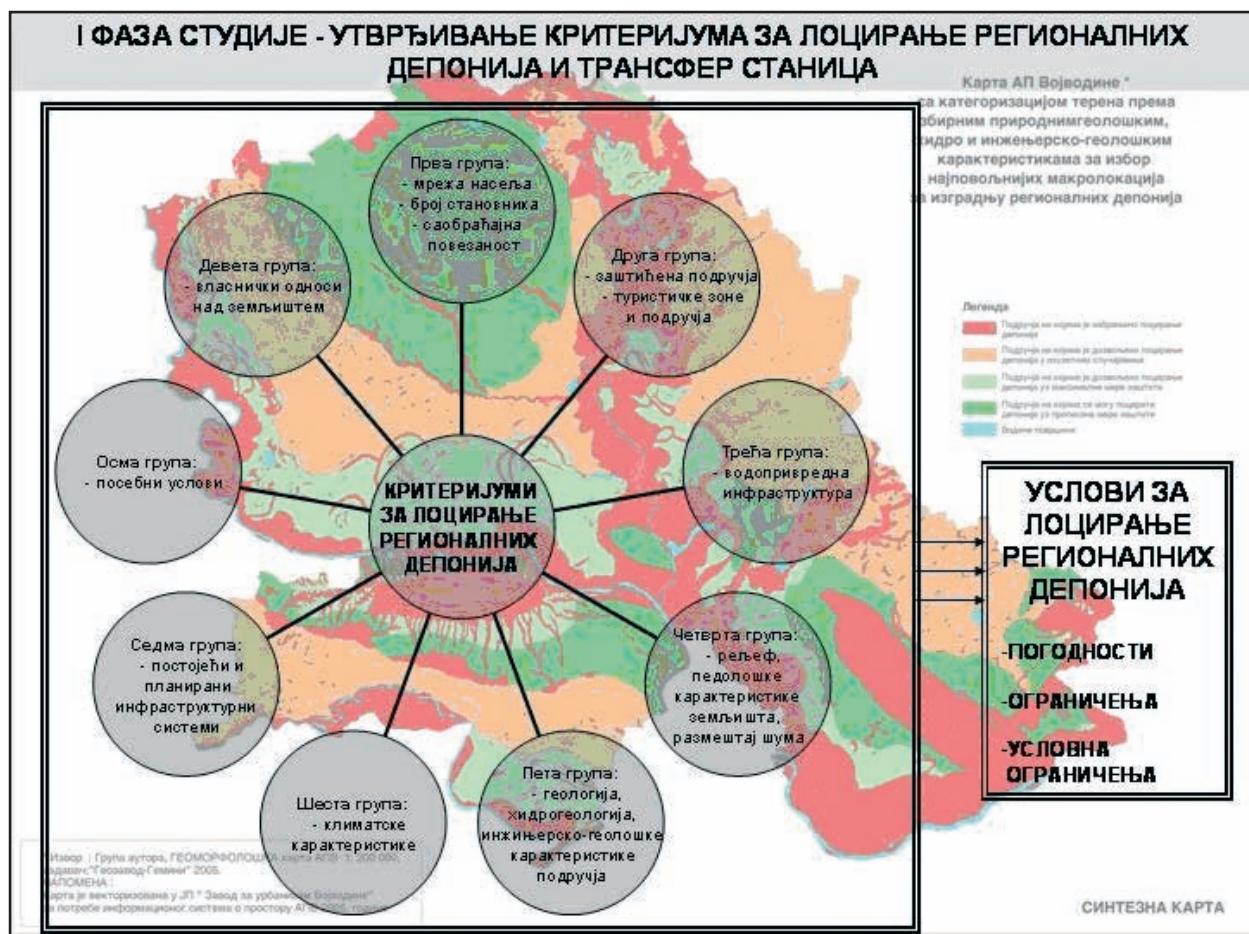
Прва фаза Студије дефинише критеријуме за лоцирање регионалних депонија и трансфер станица, 9 група критеријума са по неколико обележја унутар сваког од њих.

У првој групи критеријума налази се мрежа насеља, где је анализиран број насеља по општинама, размештај насеља, размештај центара, број становника и саобраћајна повезаност. У другој групи су анализирана заштићена подручја (заштићена природна добра, непокретна културна добра) и туристичке зоне и подручја. У трећој групи је анализирана водопривредна инфраструктура. У четвртој групи је анализиран рельеф, педолошке карактеристике земљишта и размештај шума. У петој групи анализиране су геолошке, хидрогеолошке и инжињерско-геолошке карактеристике подручја. У шестој групи анализиране су климатске карактеристике (падавине, температура и ветрови). У седмој групи су постојећи и планирани инфраструктурни системи, пре свега, електроенергетски и термоенергетски. У осмој групи су посебни услови, као што су постојеће управљање комуналним отпадом, активности на изградњи санитарних депонија и технологија санитарног одлагања отпада. У деветој групи критеријума су власнички односи над земљиштем који не опредељују избор макролокације (локације) регионалне депоније, али дају препоруке у том смеру.

На основу критеријума утврђени су услови за лоцирање ових објеката и то као **повољни, условно повољни и ограничавајући**.

Прва фаза Студије завршена је картом синтезних природних услова (геолошких, хидро и инжењерско-геолошких), којом су са аспекта ових услова утврђена повољна и условно пово-

Графички прилог I фазе Студије: Синтезна карта АП Врједине са категоризацијом терена према збирним, природним, геолошким, хидро и инжењерско-геолошким карактеристикама за избор најповољнијих макролокација за изградњу регионалних депонија

љна подручја за лоцирање регионалних депонија, као и подручја на којима се искључује могућност градње оваквих објеката.

Друга фаза Студије анализира територију Војводине са аспекта свих критеријума и услова утврђених у I фази а на основу тога су утврђене повољне и условно повољне зоне, као и зоне искључене за лоцирање регионалних депонија.

Полазни критеријум за истраживање зона и потенцијалних макролокација за регионалне депоније на подручју АП Војводине је чињеница да се највећа количина отпада продукује (генерише) у највећим насељима и да је оптимално директно транспортуване отпада на релацији насеље-депонија у радијусу од 20km. У анализу је укључен и простор у радијусу од наредних 5km због великог броја других ограничавајућих фактора. У разматрање су

узете прстенасте зоне око осам највећих центара у АП Војводини - Суботице, Сомбора, Новог Сада, Сремске Митровице, Панчева, Вршца, Зрењанина и Кикинде. Као контролне зоне узете су и зоне око Малог Иђоша и Инђије, с обзиром да та подручја по критеријуму величине насеља претходним зонирањем нису обухваћена. Ове две зоне према укупном броју становника, структури активности и укупним карактеристикама подручја са аспекта свих других критеријума (осим величине централног насеља), представљају зоне повољне за лоцирање регионалне депоније.

У првом кораку су увођењем ограничавајућих критеријума, одређене зоне које су искључене за лоцирање регионалних депонија у оквиру прстенастих зона у радијусу од 25 km око изабраних центара десет насеља у Војводини. Затим су у анализу уведени условни и повољни

Графички прилог II фазе Студије: 4. Синтезна карта потенцијалних макролокација регионалних депонија за територију АП вијводина

критеријуми и на тај начин су добијене условно повољне и повољне зоне за избор потенцијалних макролокација за регионалне депоније.

Обрада података и њихова графичка презентација у II фази Студије, вршена је применом програмског пакета Мапинфо, са креирањем заштитних коридора и зона око изабраних елемената.

Трећа фаза Студије просторног размештаја регионалних депонија и трансфер станица у АП Војводини утврђује мрежу макролокација за изградњу регионалних депонија, предлог региона за управљање отпадом, макродиспозицију трансфер станица и транспортне правце унутар предложених региона.

Предлог потенцијалних макролокација за лоцирање регионалних депонија на територији АП Војводине извршен је на основу претходне

анализе спроведене у I и II фази Студије. Опредељујући критеријуми су били:

- сва претходна истраживања којим су искључене зоне за лоцирање регионалних депонија,
- повољне и условно повољне зоне са становишта геологије,
- повољне зоне од 5km са обе стране траса магистралних и регионалних путева,
- макролокације које су на удаљености од 20-25km од великих генератора отпада.

У складу са овим критеријумима предложене су потенцијалне макролокације за лоцирање регионалних депонија, по три у зонама око највећих генератора отпада.

Вредновање потенцијалних макролокација извршено је на основу:

- претходне анализе подручја Војводине у I и II фази Студије и

Графички прилог III фазе Студије: 1. Предлог макролокација за регионалне депоније

- саобраћајно транспортних услова у овој фази Студије које чине:
 - близина макролокација великим градским центрима,
 - могућност интегралног повезивања друмског и железничког саобраћаја,
 - могућност коришћења саобраћајница одговарајућег квалитета и алтернативних правца,
 - смањење утицаја транспорта на животну средину и
 - минимизирање транспортних трошкова.

Опредељујући значај саобраћајно - транспортних услова у овој фази произиђе из чињенице да учешће транспортних трошкова у укупним трошковима успостављања и функционисања система управљања отпадом прелази у неким случајевима и 60%, према досадашњим искуствима развијених земаља.

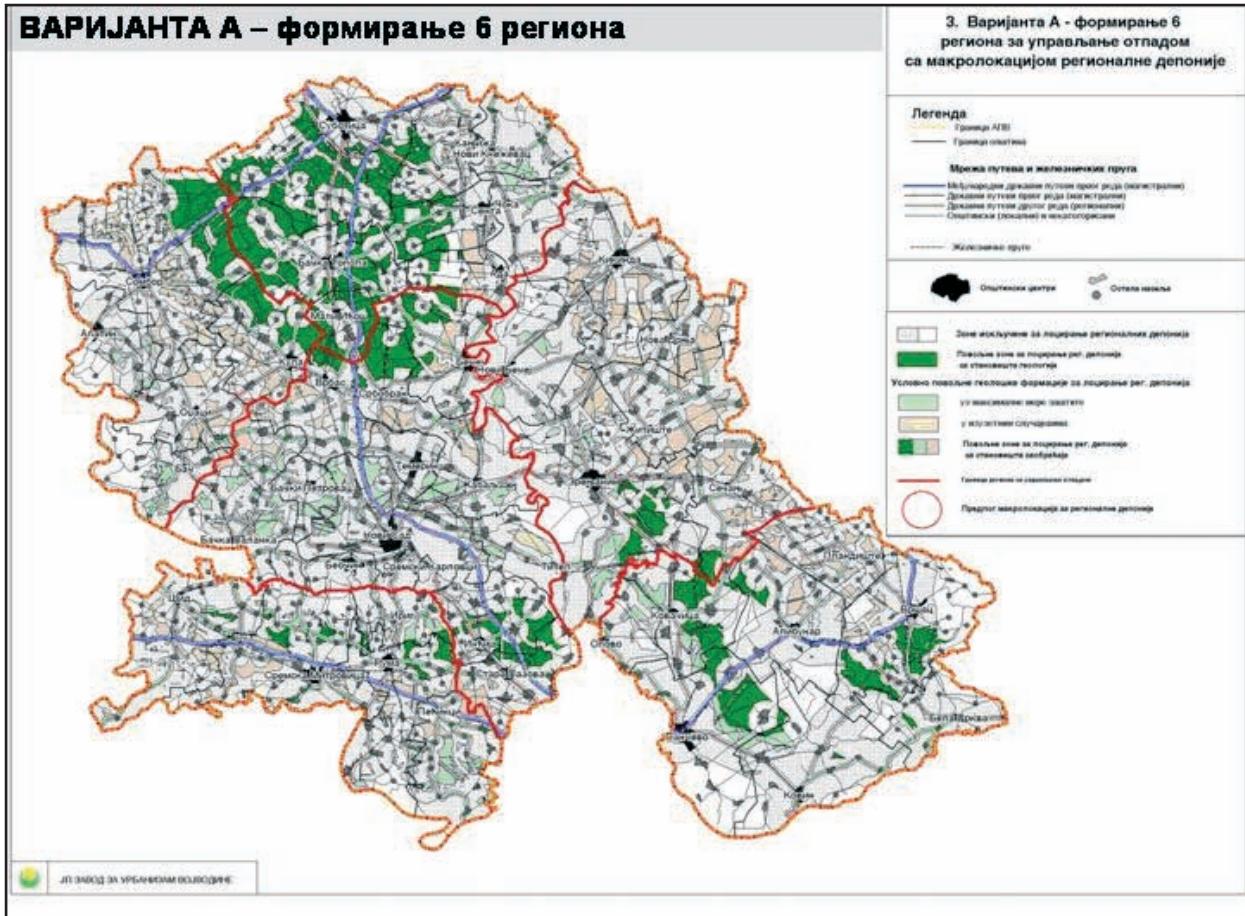
Предлог варијанти могућих региона за управљање отпадом у АП Војводини извршен је у односу на **најповољније макролокације** за регионалне депоније, где је као опредељујући фактор укључен бонитет локације са аспекта саобраћајно - транспортних услова.

Предложене су **две варијанте са 6 и 7 региона за управљање отпадом** у АП Војводина уз могућност алтернатива у пре-расподели простора.

Задовољени су критеријуми формирања региона дефинисани Националном стратегијом управљања отпадом, између остalog, да региони за управљање отпадом имају најмање 200 000 становника.

Анализом транспорта генерисаног отпада од општинских центара (СО) и од трансфер станица (ТС - места за претовар отпада) до потенцијалних макролокација регионалне депоније

Графичк прилоз III фазе Студије: 3. Варијанта А - формирања 6 региона за управљање отпадом

(РД), дошло се до најповољнијих макролокација са најмањим дневним превозом отпада у односу на величину региона.

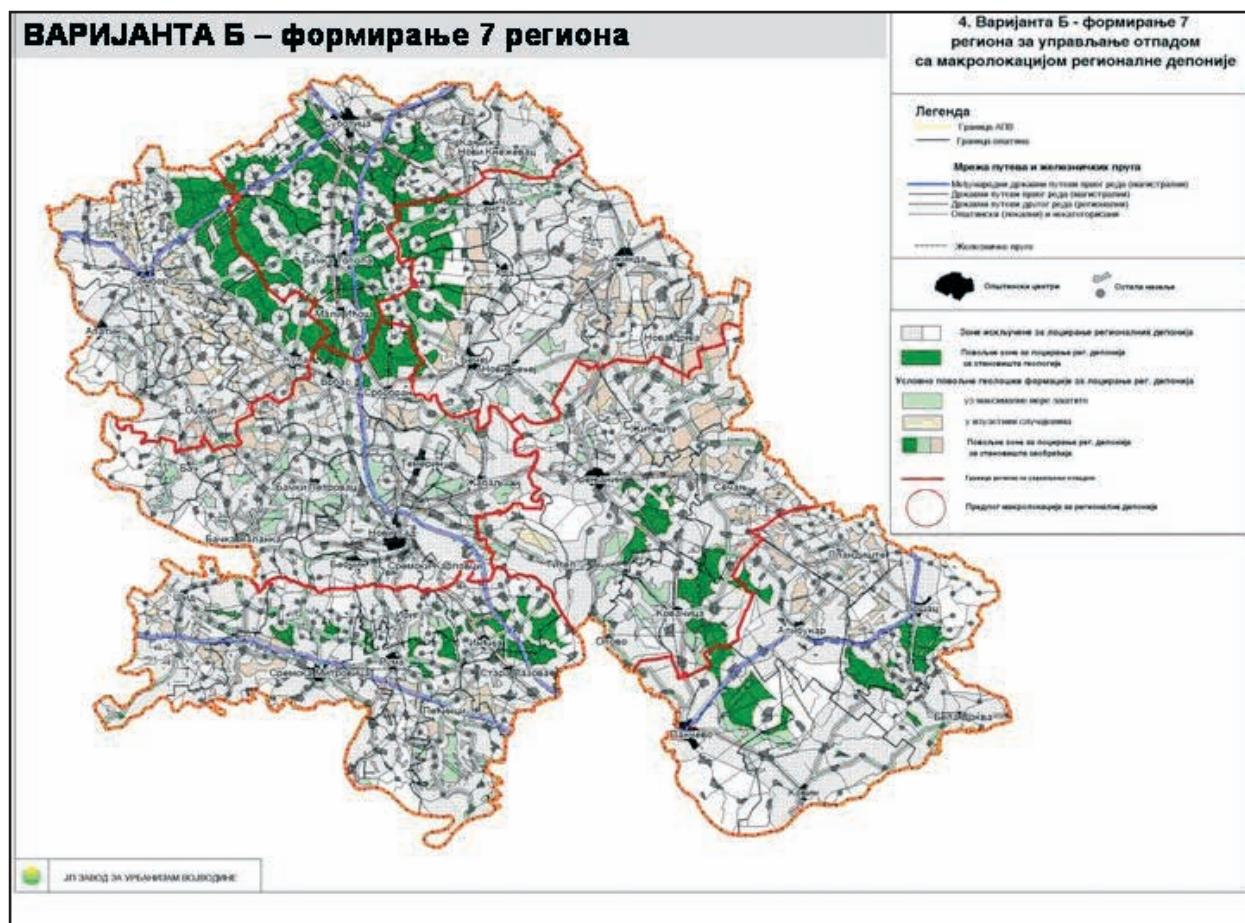
Макродиспозиција трансфер станица у односу на макролокације регионалних депонија је утврђена на основу анализе дневне дужине транспорта отпада. Уколико је директно транспортување отпада од општинског центра до регионалне депоније веће од 20 или 25km (изузев у неким случајевима где даљина транспорта отпада од СО - РД износи 30 - 40km), у тим општинама је дата макродиспозиција за поседовање ТС са могућносту да на једну ТС буде упућено више општина.

Испоштован је принцип Националне стратегије да се већа количина отпада транспортује на мању удаљеност, а мања количина отпада на већу удаљеност и да највећа дужина транспорта отпада на релацији ТС - РД не прелази 80km.

Процена укупне количине отпада са његовим најмањим дневним превозом за варијанту "А" са 6 региона за управљање отпадом у односу на најповољнији положај за регионалну депонију, износи 39.084,4 отпада т/км/дан. У овој варојанти је потребно изградити 21 трансфер станицу.

Процена укупне количине отпада са његовим најмањим дневним превозом за варијанту "Б" са 7 региона за управљање отпадом у односу на најповољнији положај макролокације за регионалну депонију, износи 33.918,5 отпада т/км/дан. У овој варијанти потребно је изградити укупно 16 трансфер станица.

На крају, треба нагласити чињеницу, да је у складу са позитивном законском регулативом коначно определење за формирање региона, избор локација регионалних депонија и трансфер станица, као и тежиште одговорности на јединицама локалне самоуправе.

Графички прилози III фазе Студије: 4. варијанта Б - формирање 7 региона за управљање отпадом

У овој фази израде Студије такође се утврђују потребне **мере и активности** за имплементацију Студије на локалном и регионалном нивоу које имају усмеравајући карактер, који је резултат постојеће законодавне регулативе и настојања обрађивача да испоштује директиве ЕУ, као и интенције будућих закона и прописа у области управљања отпадом.

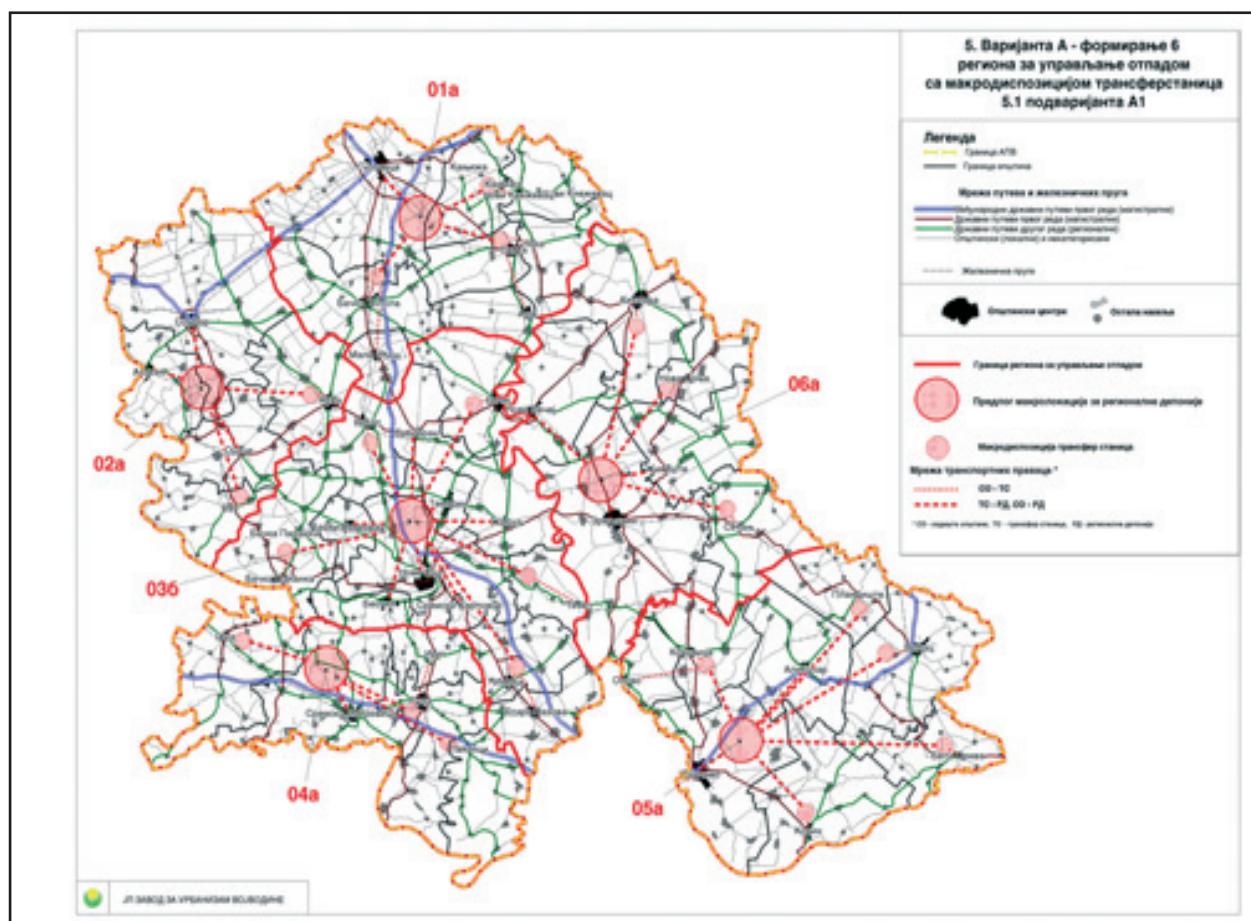
Посебни аспекти имплементације Студије разматрају организационе, институционалне, социјалне, економске, енергетске и имовинске претпоставке и могућности, као и аспекте одрживости система управљања отпадом у целини.

У разматрању аспекта просторног управљања одпадом, Обрађивач је морао да у основи сагледа и друге аспекте управљања одпадом али, с обзиром на ниво и задатак Студије, није могао да се упуши у њихову детаљнију елаборацију. Имајући у виду проблеме са којима се

сусрео у том смислу, као и искуства стечена приликом изrade Студије, обрађивач је "препознао" теме које би биле од посебног интереса за детаљнију обраду и учинио напор да их бар у методолошком смислу детаљније изложи, како би свим учесницима у имплементацији Студије на покрајинском, регионалном и локалном нивоу олакшао даљи рад. У том смислу у Студији су дата посебна методолошка упутства која обухватају израду плана управљања отпадом, потребне анализе и вредновања у области саобраћајно-транспортних услова, социјалне аспекте и аспекте одрживости.

За потребе ове Студије регион за управљање отпадом дефинисан је као просторно функционална целина две или више општина или њихових делова која се формира у циљу заједничког управљања отпадом. Приликом одређивања региона за управљање отпадом примењен је другачији приступ у односу на Националну стратегију у том смислу да су прво

Графички прилози III фазе Студије: 5. Варијанта А - формирање региона за управљање отпадом са макродиспозицијом ТС 5.1. подваријанта А1

одређене (по свим критеријумима) најповољније макролокације регионалних депонија, а затим су у односу на њих формиране варијанте региона за управљање отпадом.

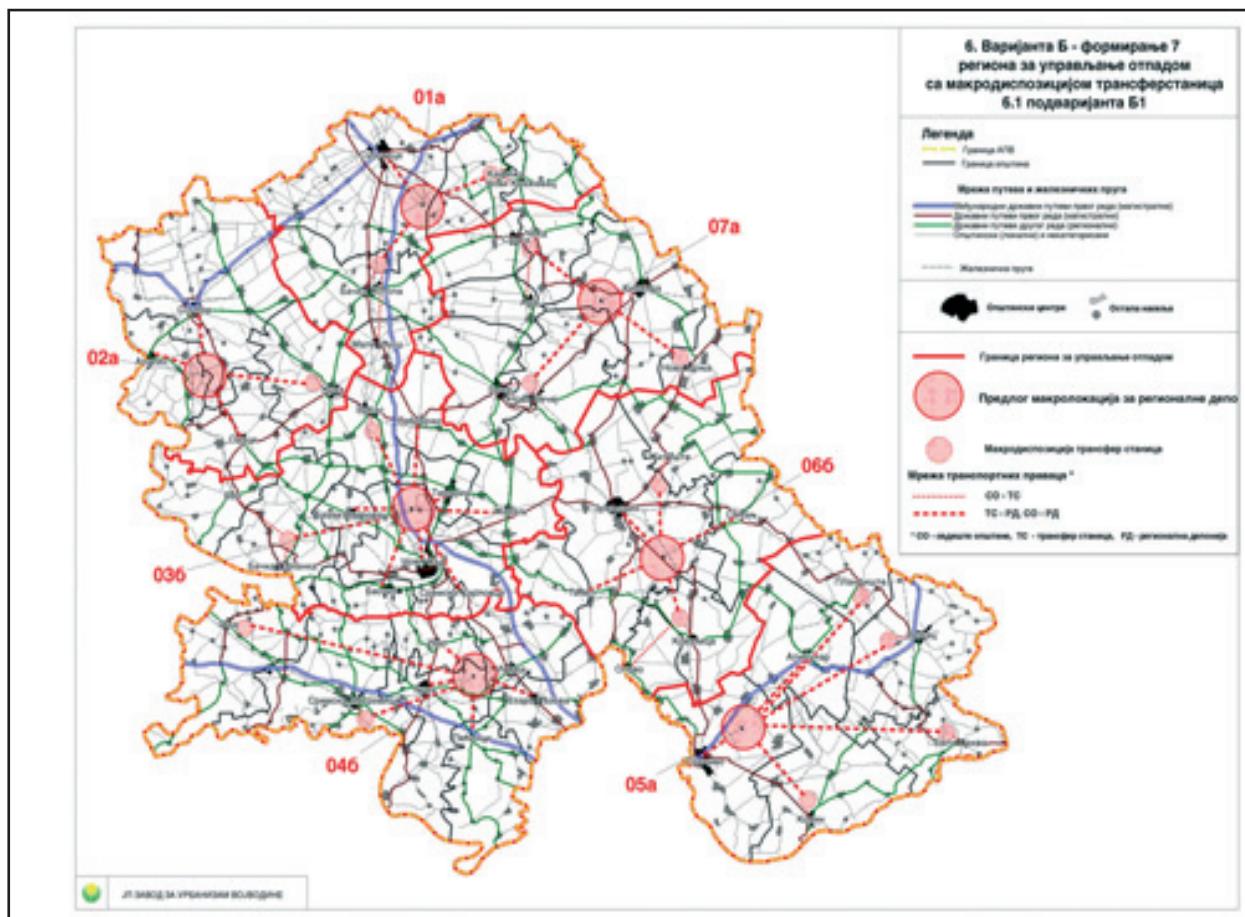
У овој фази израде Студије тежиште анализе се са предходно утврђених макролокацијских (условно речено "фиксних") услова, пребацује на анализу динамичког аспекта функционисања региона, при чему је као опредељујући у овој фази укључен бонитет локације с аспекта саобраћајно-транспортних услова и параметара.

Треба посебно истаћи да је одсуство методологије за процену генерисаног отпада представљало велики проблем за прецизније квантификације у области саобраћајно-транспортних услова. Због тога су као полазиште за процену количина комуналног отпада унутар региона усвојене препоруке Националне стратегије, и полазна апроксимација за градска

насеља која износи 0,8-1kg отпада (становник) дан, а за сеоска насеља око 30% мање.

Основни фактори који ће утицати на количину и структуру комуналног отпада у будућности су кретање укупног броја становника, пораст животног стандарда, промене у структури потрошње становништва, као и очекиване промене код становништва и осталих генератора комуналног отпада у смислу редукције отпада на самом извору његовог настајања. Оно што ће изазвати пораст количине отпада на једној страни биће амортизирано кроз развој јавне свести о потреби превенције у првом реду, која је уједно и почетни корак у редукцији отпада.

Предлог мера и активности за имплементацију на локалном и регионалном нивоу подразумева утврђивање процедуре за формирање региона за управљање отпадом, израду плана управљања отпадом, склапање

Графички прилози III фазе Студије: 6. Варијанта Б - формирање 7 региона за управљање отпадом са макродиспозицијом ТС 6.1. подваријанта Б1

уговора о имплементацији плана управљања отпадом, избор конкретних локација за регионалне депоније и трансфер станице, припрему документације за изградњу ових објеката, изградњу објеката, обезбеђење свих организационих, институционалних и техничко-технолошких претпоставки утврђених планом управљања отпадом, и коначно, увођење система у експлоатацију.

Посебну тешкоћу у дефинисању предложених мера и активности представљала је чињеница да одређени проблеми и питања која се отварају у процесу имплементације нису регулисана позитивном законском регулативом. С тога се настојало да се остане у оквирима овлашћења која у том смислу пружају Закон о локалној самоуправи, Закон о комуналним делатностима, Закон о планирању и изградњи, Закон о заштити животне средине и Закон о стратешкој процени утицаја на животну сред-

ину, а да се истовремено иде у сусрет директивама ЕУ и интенцијама будућих закона и прописа у овој области.

Општине које, у складу са позитивном законском регулативом, утврде да имају заједнички интерес за решавање питања управљања отпадом ће спразумом скупштина општина утврдити потребу и начин решавања ових питања, као и потребу формирања региона за управљање отпадом. Након тога потребно је да надлежни управљачки нивои предузму следеће активности према Табели 1.

Посебну тежину и значај у оквиру наведених активности има израда Плана управљања отпадом којим се утврђује дугорочна политика региона у погледу рационалног и одрживог поступања са отпадом, дефинишу заједнички циљеви и обавезе локалних заједница у процесу управљања отпадом, утврђује потребна орга-

анизациона и институционална структура региона, потребни објекти, опрема и технологије, мере заштите, мере за санацију, затварање и рекултивацију постојећих сметлишта, финансијска анализа са проценом трошкова и детаљне мере за имплементацију и мониторинг процеса.

Студијом је утврђен оквирни садржај Плана управљања отпадом који се, сходно карактеристикама и потребама поједињих региона, може допунити, кориговати, или детаљније разрадити.

Након усвајања овог Плана, предлаже се склањање уговора о његовој имплементацији којим би се утврдиле мере и активности за имплементацију, права и обавезе уговорних страна, рокови извршења обавеза, потребна средства, начин и динамика њиховог обезбеђивања као и друга питања од интереса за имплементацију.

Прецизне и коначне обавезе потписника овог уговора у погледу њихових финансијских, организационих и институционалних ангажмана могу се утврдити посебним анексима уговора по наступајућим појединачним фазама имплементације.

Паралелно са одвијањем ових активности морају се обезбедити одговарајуће институционалне, организационе и финансијске претпоставке за имплементацију Плана управљања отпадом. То подразумева формирање међуопштинског, односно регионалног предузећа које ће бити одговорно за спровођење плана управљања отпадом, руковођење и координацију свих учесника у процесу управљања отпадом и финансијско управљање у оквиру региона. У оквиру овог предузећа могу да се формирају оперативни центри са различитим задацима у процесу, као и пратећи огранци по општинама или појединачним насељима, а чија окосница могу бити садашња комунална предузећа.

Институционални оквир система управљања отпадом чине структура, организација и капацитет одговорних институција које се за

потребе реализације овог система морају реорганизовати у смислу поделе функција, одговорности и координације, као и повезивања са другим секторима као што су енергетика, заштита, саобраћај и сл.

Ефекти који оправдавају све наведене активности не могу очекивати без адекватног укључивања и подршке јавности, с обзиром да управо проактиван приступ гарантује прави резултат у реализацији система управљања отпадом.

Обавеза активног учешћа јавности претпоставља постојање едуковане, одговорне и компетентне јавности, а што опет захтева озбиљне активности свих управљачких нивоа (републичких, покрајинских, регионалних и локалних) на утврђивању и промоцији одговарајућих политика, стратегија и конкретних програма на подизању јавних свести и квалитета свих људских ресурса у процесу управљања отпадом.

Посебан значај у успостављању система регионалог управљања отпадом има аспект одрживог управљања, заснован на принципима хијерархије отпада, примене за животну средину најпрактичнијих опција управљања отпадом, и регионалног и одрживог приступа и развоја. Регионално управљање отпадом, поред стварања претпоставки за одрживи развој региона у овом смислу, значајно доприноси ефикасности искоришћења отпада кроз примену различитих опција третмана отпада и омогућава економску валоризацију корисних компоненти отпада.

Различите могућности и ефекти искоришћења отпада утврђују се кроз План управљања отпадом за појединачне регионе при чему избор конкретних технологија и третмана зависи у првом реду од количине и структуре отпада.

Реализација система управљања отпадом захтева одговарајући финансијски ангажман

Табела 1: Преглед потребних активности		Надлежност / одговорност		
Бр.	Активност	локална самоуправа	регионални ниво	покрајински ниво
1.	споразум о сарадњи	•		
2.	документ о формирању региона	•		
3.	формирање радне групе за припремне активности	•		
4.	делегирање представника локалне самоуправе у регионално радно тело (Одбор)	•		
5.	формирање регионалног Одбора		•	
6.	доношење програма рада Одбора		•	
7.	верификација Програма рада Одбора	•		
8.	утврђивање предлога Одлуке о изради Плана управљања отпадом у региону		•	
9.	доношење Одлуке о изради Плана управљања отпадом у региону	•		
10.	израда Плана управљања отпадом (стручна организација)		•	
11.	праћење и координација активности на изради Плана управљања отпадом		•	
12.	усвајање Плана управљања отпадом	•		
13.	прибављање мишљења и начелне сагласности на План управљања отпадом од стране надлежних органа АПВ			•
14.	израда предлога Уговора о имплементацији Плана управљања отпадом између општина које сачињавају регион		•	
15.	склапање уговора о имплементацији Плана управљања отпадом између општина које сачињавају регион	•		
16.	избор конкретних локација за регионалне депоније и трансфер станице у складу са Законом и препорукама ове Студије		•	
17.	сагласност на предложене локације	•		
18.	припрема документације за изградњу регионалних депонија и трансфер станица (стручна организација)		•	
19.	одобрење за изградњу регионалних депонија			•
20.	одобрење за изградњу трансфер станица	•		
21.	изградња објекта	•	•	

локалне самоуправе и широку екстерну финансијску подршку у смислу донација, средстава међународних финансијских институција и билатералних фондова, кредита комерцијалних финансијских институција, средстава приватног сектора и слично.

Успостављање и функционисање регионалног система управљања отпадом може се реализовати кроз различите модалитете сарадње јавног и приватног сектора типа доминација јавног сектора, концесија, приватизација...

Идентификација и временски редослед настања основних група трошкова на успостављању система управљања отпадом у појединачном региону обухвата:

- трошкове формирања и функционисања региона,
- трошкове израде Плана управљања отпадом,
- трошкове имплементације Плана (трошкове израде потребне документације, трошкове изградње објекта и набавке опреме, оперативне трошкове функционисања система),
- трошкове мониторинга

Аутори текста су: помоћник директора Стојанка Будовалчев Папић, дипл.екон. и одговорни планер за инфраструктуру Славица Пивнички, дипл.инж.пејз.арх., запослени у ЈП "Завод за урбанизам Војводине", Нови Сад

ПРИКАЗ ИЗВЕШТАЈА О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ППО КЛАДОВО

Дејан Филиповић, Велимир Шећеров, Данијела Обрадовић, Татјана Даутовић

Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину је инструмент којим се описују, вреднују и процењују могући значајни утицаји планских решења на животну средину до којих може доћи имплементацијом плана, и одређују мере за смањење негативних утицаја на животну средину и здравље људи. Носилац изrade Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину је био "ЦЕП", Центар за планирање урбаног развоја из Београда, а руководилац изrade проф. др. Дејан Филиповић.

Једна од предности изrade Извештаја о стратешкој процени утицаја огледала се у томе што је процедура изrade Извештаја пратила израду Просторног плана, чиме је пружена могућност ефикаснијег утицаја на планска решења и благовремено достављање евентуалних примедби у циљу унапређења и заштите животне средине.

Повод за израду Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину је обавеза произашла из *Одлуке о приступању стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Кладово* (бр.35-6/06-I), објављене у "Сл. листу општине Кладово" бр.3/06, коју је на основу члана 9. Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл. гласник РС", бр.135/04) донела Скупштина општине на седници одржаној 26.04.2006. године.

Карактер и садржај Просторног плана Кладова је такав да се предметним планским документом утврђује дугорочни циљ и концепција просторног развоја општине Кладово. Утврђују се правила коришћења, организације, уређења и заштите простора, рационална организација мреже насеља, њихово уређење и опремање, рационалан просторни развој и размештај

привредних и услужних делатности и јавних служби, усклађен развој и коришћење инфраструктурних система, саобраћајни, економски, социјални и други облици интеграције подручја општине Кладово и њено повезивање са окружењем, заштита животне средине, природних и културних добара, као и функционални систем прекограницног повезивања са суседним регионом Караж-Мехединци односно градом Турн Северин у суседној Румунији.

Током изrade Плана и Стратешке процене утицаја разматране су обавезе и услови који произистичу из документације вишег ранга. То су Просторни план Републике Србије и Просторни план националног парка "Ђердап". Такође, разматран је Пројекат енергетског система ХЕ "Ђердап" који директно тангира простор општине Кладово.

Током изrade Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину обављене су консултације са представницима заинтересованих органа и организација и прибављени су и сви неопходни услови надлежних органа и јавних предузећа.

РАЗМАТРАНА ПИТАЊА И ПРОБЛЕМИ УГРОЖАВАЊА И ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

За потребе изrade Извештаја о стратешкој процени утицаја дат је преглед постојећег стања и квалитета животне средине јер карактеристике постојећег стања представљају основу за свако истраживање проблематике животне средине на одређеном простору. Основне карактеристике постојећег стања дефинисане су на основу увида у резултате мерења елемената животне средине која врше овлашћене организације, постојећих планских

документата, урађених студијских истраживања, доступне стручне и научне литературе, као и директним увидом у стање на терену.

На основу расположивих података, може се закључити да је квалитет животне средине на подручју општине Кладово задовољавајући. Главни узроци загађивања животне средине су индустрија, саобраћај и незадовољавајући ниво комуналне инфраструктуре. Посматрајући стање животне средине општине Кладово у трансграничном контексту установљено је да постоји угроженост појединачних елемената животне средине као последице загађивања из окружења, из бројних извора загађења у Турн Северину.

Загађивање ваздуха. На подручју обухвата Просторног плана један од значајнијих проблема везан је за загађивање ваздуха, при чему је често изражено трансгранично загађивање ваздуха. Као најзначајнији извори загађивања ваздуха на простору општине идентификовани су: градске топлане и бројна индивидуална ложишта (котларнице "Центар" и "Пемци" у Кладову, и "Брза Паланка" у Брзој Паланци); саобраћај моторних возила, посебно на магистралним саобраћајницама које пролазе кроз центар Кладова; и индустријски објекти.

Загађивање вода. Основни узрок загађивања вода представља упуштање непречишћених отпадних вода у реципијенте. У општини Кладово највећи проблем представљају комуналне отпадне воде, које чине око 90% укупних количина отпадних вода. Извори загађења вода локализовани су на подручју насеља, при чему је примарно загађивање везано за производњу отпадних вода из домаћинстава. Најзначајнији извори загађивања воде на простору општине су: домаћинства, индустријски објекти и пољопривреда.

На подручју општине Кладово Дунав је највећим делом у ИИа класи, што омогућава његово коришћење за рекреацију и спортиве на води,

док је квалитет воде мањих водотока, десних притока Дунава, променљив.

Загађивање подземних вода је пре свега последица примене ћубрива, пестицида и хербицида у пољопривреди као и процеђивања са неуређених дивљих депонија отпада и бројних непрописно изграђених септичких јама у сеоским насељима.

Град Кладово и околна насеља се снабдевају водом из изворишта "Царина" које је пројектовано пре 25 година и којем се сваке године смањује капацитет. Посебан еколошки проблем представља појава флуорида и олова у облику оловних сулфата у води. Не користи се ниједна метода пречишћавања воде осим хлорисања. Нека од локалних изворишта су сада угрожена депонијама отпада (Вајуга, Сип), испустима канализационих садржаја (Кладово, Текија), или лошом санитацијом насеља (више сеоских водовода у залеђу). Велику неповољност представља чињеница да око одређених изворишта водоснабдевања нису успостављене зоне санитарне заштите, па постоји стална опасност да загађење са околног терена продре до подземних вода и додатно угрози извориште.

Загађивање земљишта. Загађивање земљишта у општини Кладово је последица различитог антропогеног деловања тако да је угрожено грађевинско, пољопривредно, водно и шумско земљиште. Потпуних података о обиму његовог угрожавања нема јер на простору општине не постоје систематска праћења и истраживања. Као извори загађивања земљишта идентификовани су: пољопривредна производња (неадекватна употреба минералних ћубрива, пестицида и других агрехемијских средстава); саобраћај (на путном земљишту у непосредној околини саобраћајница јавља се повећан садржај олова услед таложења честица које емитују моторна возила); градске депоније и велики број сеоских дивљих депонија – сметлишта (процеђивање депонијског филтрата); ерозија земљишта/клизања терена (проблем присутан

не само у брдовитом делу општине, већ и на равничарским деловима Кључа); бесправна изградња објеката (специфичан облик угрожавања земљишта).

Проблем буке. Проблеми везани за буку нису заступљени у већој мери, а детаљнији подаци не постоје јер се до сада нису спроводила одговарајућа мерења нивоа буке у комуналној средини. Извори буке који могу допринети њеном повећању изнад дозвољеног нивоа везују се за саобраћајнице и околину привредних објеката.

Проблем сакупљања и депоновања отпада. Проблем одлагања комуналног и индустриског отпада представља *највећи проблем општине Кладово*. Проблем представља неадекватно одлагање комуналних отпадака и стварање дивљих депонија. Постојећа депонија чврстог комуналног отпада се налази у Јакомиру и није пројектована, а ни одржавана, као санитарна депонија, па представља неуређено сметлиште, тако да је један од већих загађивача животне средине на простору општине. Процедне воде са депоније угрожавају изворишта насеља Милутиновац. Неповољност представља и чињеница да се на депонију поред комуналног отпада одлаже шљака из топлане у Пемцима, отпад из здравствених и индустриских објеката, као и "погаче" пресованог муља из уређаја за третман отпадних вода из галванизације, предузеће "Градац", које су одлагане више година на постојећу депонију. Тренутно није присутан ни један облик обраде отпада на депонији, нити организовано издавање и рециклирање. У сеоским насељима не постоји организовано сакупљање отпада па је дошло до формирања више дивљих нехигијенских сметлишта, близу водотока или саобраћајница, која знатно могу угрозити делове животне средине.

Јонизујуће и нејонизујуће зрачење. У Кладову постоји станица на којој се континуирано мери јачина апсорбоване дозе гама зрачења у ваздуху, а средња годишња вредност износи око

92 микрогреја на час, па се може констатовати да је ниво радиоактивности у природним границама. Изворе нејонизујућег зрачења представљају трафо-станице, далеководи и антенски системи мобилне телефоније, поште и др. Удаљеност објеката од трафостаница и далековода, као и положај антена не доводи до електромагнетног зрачења таквог интензитета који би захтевао да се овај проблем посебно и детаљније разматра.

Заштита и очување шума и предела. Шумске површине (око 45% територије општине) представљају значајан природни ресурс и квалитетан потенцијал подручја општине Кладово. Један део подручја одликује се деградираним шумским површинама што представља ограничавајући фактор. Локалну појаву представља бесправна сеча шуме.

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СПУ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи циљеви заштите животне средине на планском подручју, као што је наведено, подржавају опште циљеве постављене плановима вишег реда и били би:

- Обезбеђивање квалитетне животне средине, што подразумева чист ваздух, довољне количине квалитетне и хигијенски исправне воде за пиће, затим очуваност екосистема и биолошке разноврсности, квалитетне површине за рекреацију и туризам, уређеност насеља и сл;
- Постизање рационалне организације, уређења и заштите простора усклађивањем његовог коришћења са могућностима и ограничењима у расположавању природним ресурсима (пољопривредно земљиште, шуме, воде и др.) и створеним вредностима, односно оптимално управљање и коришћење природних ресурса;
- Заустављање даље деградације природне средине (ваздух, вода, земљиште и др.) одређивањем стања,

- приоритета заштите и услова одрживог коришћења простора;
- Предузимање адекватних мера уз успостављање система контроле свих облика загађивања и праћења стања квалитета животне средине.
 - Подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима укључувањем јавности у доношење одлука у погледу мера заштите животне средине.

Посебни циљеви заштите произилазе из анализе стања, проблема, ограничења и потенцијала општине, као и приоритета за решавање еколошких проблема, а у складу са општим циљевима и начелима заштите животне средине:

- стварање услова за укључивање Кладова у међународне економске, еколошке и културне токове Подунавске регије,
- повећавање регионалне трансграничне сарадње на очувању животне средине и унапређењу њеног постојећег квалитета
- очување и заштита постојећих и потенцијалних изворишта водоснабдевања,
- активирање система за пречишћавање отпадних вода,
- решавање проблема депоновања отпада,
- извођење транзитног саобраћаја из града,
- смањење загађености ваздуха реконструкцијом котларница,
- функционално и технолошко осавремењавање инфраструктурних система првенствено у циљу очувања животне средине.

Имајући у виду наведене чињенице, ниво планског документа, просторни обухват плана, велики број активности које се одвијају и планирају на простору обухваћеном планом, као и стање животне средине на подручју општине Кладово, аутори *Извештаја* су се определили за избор основних индикатора који се односе на квалитет ваздуха, воде, земљишта и нивоа буке. Уједно, ово су дефинисани и законски регулисани критеријуми на основу којих је могуће

утврдити да ли и у којој мери одређене активности на конкретном простору имају негативан утицај на чиниоце животне средине.

ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА ПЛАНСКИХ РЕШЕЊА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Намена простора и активности које се одвијају на територији општине Кладово манифестију се одређеним утицајима на окружење и квалитет животне средине. Као што је већ истакнуто, циљ изrade Стратешке процене утицаја је сагледавање могућих утицаја планских решења на квалитет животне средине.

Стратешка процена утицаја која се ради за ниво просторног плана општине може се само стратешки бавити анализом и проценом могућих утицаја планираних решења у Плану на животну средину. Ниво детаљности који ће анализирати појединачне објекте и њихове утицаје на животну средину, разматраће се у овиру студија Процена утицаја пројектата на животну средину за објекте за које надлежни орган утврди потребу изrade овог документа.

У стратешкој процени, акценат је стављен на анализу свих планских решења и препознавање оних која ће у одређеној мери угрозити квалитет елемената животне средине у фази реализације плана. У том контексту, у Извештају се анализирају могући утицаји планираних активности на чиниоце животне средине и дефинишу планске мере заштите које ће потенцијална загађења довести на ниво прихватљивости, односно у границе које су дефинисане законском регулативом.

Сваки процењени утицај је резултат вишекритеријумског вредновања појединачних планских решења у односу на основне компоненте животне средине – ваздух, воду и земљиште, као и ниво буке. Просторни план општине дефинисао је приоритетна планска решења по областима што је и кроз Извештај о стратешкој

процени утицаја приказано. На овом нивоу плана, односно стратешком нивоу планирања, није било могуће веома детаљно анализирати свако планско решење и непосредан утицај планираних активности на животну средину јер нису дефинисане све појединости везане за дато планско решење. Многа планска решења су неодређена у смислу карактеристика будућих делатности на локацији или, пак, просторног обухвата. С друге стране, анализирајући Просторни план у целини, као и појединачна планска решења, може се констатовати да се све планиране активности, уз поштовање еколошких стандарда и норматива као и поштовањем правних аката из ове области, могу остварити. У случајевима где је процењено да може доћи до значајног потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите које су прописане Извештајем.

Тако, на основу вредновања планских решења, у Просторном плану је садржано 140 планских решења од чега је 15 препознато са потенцијално негативним утицајем, од чега 5 може бити значајног утицаја. То су, пре свега, планска решења из области индустријске производње, затим из саобраћаја, бродоградње као и из области комуналног отпада.

Када се говори о потенцијално позитивним утицајима планских решења може се констатовати да су она бројнија. На основу вредновања, у Просторном плану је препознато 33 позитивна утицаја од чега 17 може бити значајног утицаја а 16 планских решења мањег позитивног утицаја.

Уз набројане негативне и позитивне утицаје планских решења, у Просторном плану је идентификовано 58 планских решења која, условно, немају директних утицаја на животну средину, као и 34 планских решења која су дата у начелу па не могу бити адекватно вреднована.

На основу члана 13. и 15. Закона о стратешкој процени утицаја на животну, обрађивачи су у Извештају разматрали две варијанте, и то: вар-

ијанта да се план не усвоји и имплементира и варијанта да се план усвоји и имплементира. Ово је најважније поређење варијантних решења како би се приказао избор повољнијег решења са становишта заштите животне средине. Укупни ефекти плана, па и утицаји на животну средину, могу се утврдити само поређењем са постојећим стањем, са циљевима и решењима плана. Ограничавајући се у том контексту на позитивне и негативне ефекте које би имало усвајање или неусвајање предметног плана, стратешка процена се бавила разрадом обе варијанте.

Избор повољније варијанте извршио се на основу анализе свих позитивно и негативно оцењених ефеката сваког сектора плана из табела за оцењивање варијанти. Као закључак може се констатовати да у варијанти да се просторни план не донесе и да се развој настави по досадашњем тренду могу се очекивати само негативни ефекти код готово сваког сектора и ниједан позитиван ефекат у односу на циљеве стратешке процене утицаја. С друге стране, у варијанти да се просторни план имплементира могу се очекивати бројни позитивни ефекти, који отклањају већину негативних тенденција у развоју посматране локације ако се план не би реализовао.

МЕРЕ И ЗА СПРЕЧАВАЊЕ И ОГРАНИЧАВАЊЕ НЕГАТИВНИХ, ОДНОСНО УВЕЋАЊЕ ПОЗИТИВНИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

Дефинисање мера заштите има за циљ да се утицаји на животну средину сведу у границе прихватљивости, односно допринесу спречавању, смањењу или отклањању сваког значајнијег штетног утицаја на животну средину. У случајевима где је процењено да може доћи до великог, односно значајног, потенцијално негативног утицаја на животну средину, дефинисани су услови и мере заштите животне средине, како би се зауставио досадашњи тренд загађивања и унапредило постојеће

стање животне средине, чиме би се створили и здравији услови за живот и рад становника.

1. Смањивање загађености ваздуха испод дозвољеног нивоа за тзв. типичне загађујуће материје у граду и околини.

- градске топлане и бројна индивидуална ложишта
- изградња обилазне саобраћајнице око Кладова за теретни саобраћај,
- индустриски објекти
- код планирања нових стамбених и викенд зона водити рачуна о правцима доминантног ветра и главним изворима загађивања ваздуха
- спроводити мере заштите ваздуха кроз ажурији инспекцијски надзор надлежних служби
- иницијатива за састанак представника општинских органа Кладова и Турн Северина у циљу заједничких акција и пројекта на смањењу прекограницног загађивања ваздуха
- 2. Успостављање систематског праћења (мониторинга) стања квалитета ваздуха за основне загађујуће материје - сумпордиоксид, чађ, азотни оксиди и др.
- 3. Контрола квалитета ваздуха и поштовање принципа "загађивач плаћа".
- 4. Заштита свих изворишта снабдевања водом насеља са успостављањем зона санитарне заштите.
 - Режим заштите се своди на спречавање уношења у тај простор објекта и садржаја који би својим отпадним материјама угрозили квалитет површинских и подземних вода.
 - дислоцирање депонија из зона уже и шире заштите изворишта водовода која су сада санитарно угрожена (Вајуга, Милутиновац, Врбица, Сип, Давидовац, Кладушница, Текија)
- 5. Наставак истраживања и заштита потенцијалног изворишта водоснабдевања "Песак".
 - Реализација новог поузданог изворишта за Кладово на локацији "Песак".

• Применити све неопходне мере заштите како би се зона непосредне заштите, у же зоне и шире зоне заштите новог изворишта водоснабдевања заштитило од утицаја активности и објекта на том простору.

6. Справођење мера за очување и заштиту површинских и подземних вода и њихових резерви, квалитета и количине.

- Отпадне воде се могу упуштати у реципијент само уз примену одговарајућег предтретмана, на начин и до нивоа који не представља опасност за природне процесе и који не умањује њихово вишенаменско коришћење.
- Трајно обезбеђење класа квалитета свих површинских и подземних вода према захтевима из Водопривредне основе Србије који подразумевају да се сви водотоци на подручју општине Кладово задрже у I класи (изворишни делови мањих водотока) и IIa класи квалитета

7. Изградња и опремање, односно пуштање у рад постројења за пречишћавање отпадних вода (ППОВ)

- Завршавање и обнова одговарајућих ППОВ за насеља Кладово, Костол, Брза Паланка, Вајуга, Грабовица и Љубичевац. Проширење ППОВ у Костолу (за Кладово и Костол) секундарним третманом и уређајем за обраду муља.
- Комплетирање канализације и реализација ППОВ са механичким третманом у свим насељима у зони успора од ХЕ Ђердап II - Речица и Милутиновац (заједничко ППОВ), Корбово и Ртково, реализација групног система са заједничким ППОВ за Сип, Давидовац и Кладушницу.
- Санитацију сеоских насеља обављати по принципима руралне санитације са одвођењем отпадних вода домаћинства у прописне водонепропусне септичке јаме.

8. Успоставити мониторинг стања квалитета површинских и подземних вода, за потребе интегралне заштите и управљања водама.

9. Заштита приобаља Дунава

- Спровести програм строге контроле и заштите приобаља и водотока.
- Уклонити све дивље депоније са обале Дунава.
- Рекултивисати све деградиране просторе на обали Дунава. успоставити реализацију пројекта заштите приобаља као трајне обавезе хидроелектране "Ђердап"
- Забранити приватизацију обале и изградњу индустријских објеката и погона који деградирају и загађују простор.

10. Контрола употребе агрехемијских средстава у циљу смањивања загађења земљишта из пољопривреде и очување земљишта које се одликује високим пољопривредним вредностима. Могу се обављати активности и одлагати материје које не загађују или оштећују земљиште

- изградња непропусних септичких јама у деловима општине без канализационе мреже,
- забрана неконтролисаног депоновања свих врста отпада,
- смањивање и контрола употребе агрехемијских средстава,
- контрола и забрана рада свих објеката који неконтролисано спаљују отпад и сировине

11. Успоставити мрежу мониторинга ради праћења нивоа буке у граду, у окружењу бродоградилишта и индустријске зоне. Уколико се на основу резултата мерења покаже као неопходност потребно је пројектовати заштитне конструкције и/или заштитно зеленило на местима која су најугроженија буком.

12. Урадити Пројекат санитарно-техничке санације и рекултивације постојеће депоније комуналног отпада у Кладову, уз припрему за постепено затварање депоније.

13. Изградња санитарне депоније комуналног отпада на новој локацији или прелазак на систем регионалног депоновања отпада

- Изградња нове санитарне депоније и то И технолошке фазе (након које се депонија

може користити) и II технолошке фазе. За нову локацију санитарне депоније урађен је Главни пројекат и прибављена сагласност Министарства за заштиту природних богатства и животне средине 2002. године.

- Алтернатива претходно изнетом предлогу је реализација *регионалне депоније* лоциране највероватније на простору општине Неготин. Локација станице за сакупљање отпада (трансфер станице) би била у оквиру нове градске депоније комуналног отпада

14. Решавање проблема сакупљања и депоновања комуналног отпада на подручју сеоских насеља. Уклањање дивљих депонија на територији општине Кладово.

15. Успоставити евиденцију и праћење стања опасног отпада

16. Постепено увођење система за рециклажу уз формирање мреже прикупљачких станица

- Организовати систем селективног прикупљања отпада, његовог разврставања и увођења у систем рециклаже.
- Урадити пројекат избора локације за објекат за рециклажу отпада које би било лоцирано на новој локацији депоније.
- У планском периоду предвидети формирање мреже прикупљачких станица

17. Заштиту и уређење простора са природним добрима спроводити сагласно успостављеном режиму степена заштите.

18. Сарадња и повезивања Националног парка "Ђердап" и Парка природе "Портиле де Фиер" са румунске стране.

19. Поред наведених мера заштите потребно је предузети још низ других мера како би се успоставила повољна основа за ефикасно управљање животном средином на простору општине Кладово. Тако, неопходно је у наредном периоду:

- институционално јачање, односно оснивање Одељења за заштиту животне средине при општинској управи Кладова.

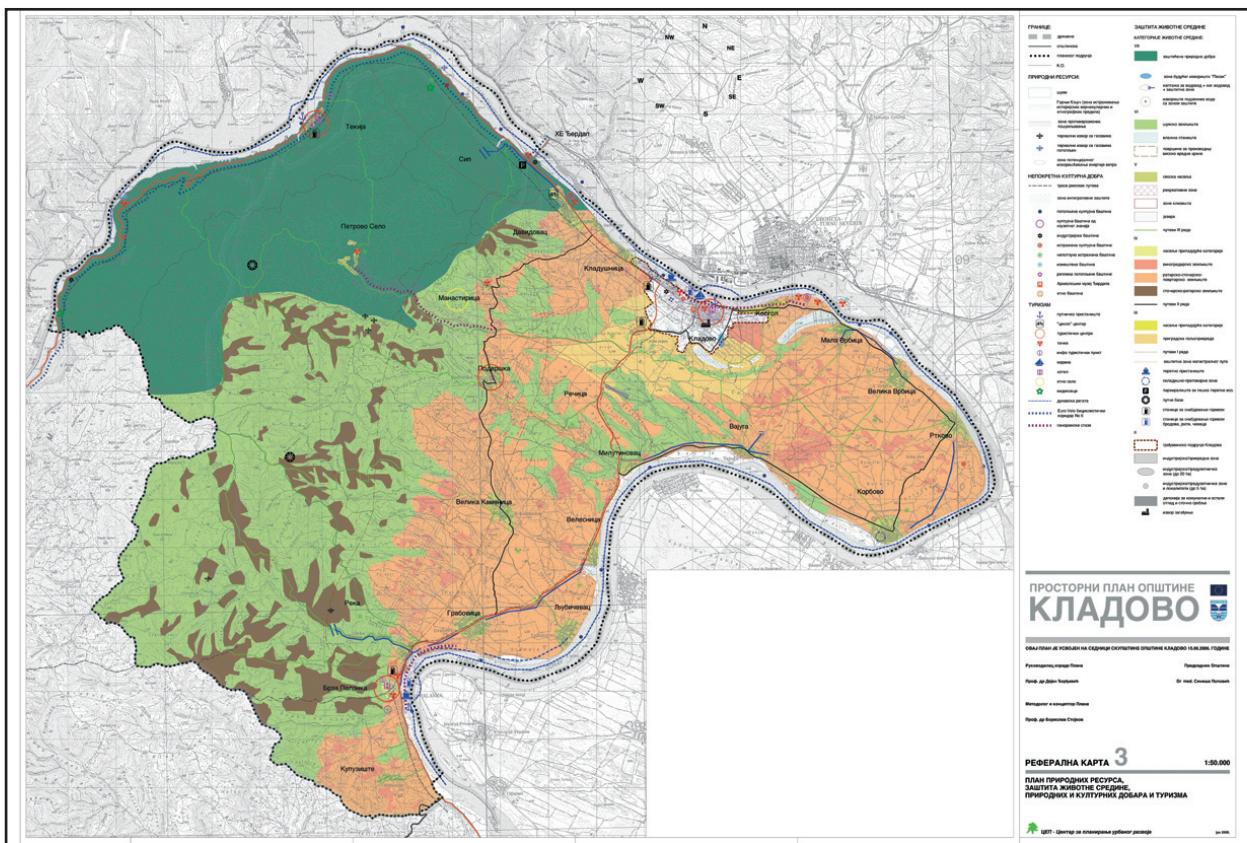
- започети са израдом интегралног катастра извора загађивања животне средине у општини као основе за формирање еколошког информационог система,
 - успостављање ефикасног система мониторинга животне средине,
 - подизање и јачање нивоа еколошке свести, информисања и образовања становништва о еколошким проблемима кроз различите програме, манифестације, публикације и акције о потреби заштите и унапређивања животне средине
 - обезбедити веће учешће јавности у доношењу одлука везаних за заштиту животне средине,
 - побољшање инспекцијског надзора из домена заштите животне средине,
 - доследно спровођење принципа "загађивач плаћа" доношењем одлука којима ће се обезбедити партиципацији великих загађивача у предузимању мера на заштити животне средине,
 - израда Стратешких процена утицаја на хијерархијски низним нивоима и израда Процена утицаја пројекта на животну средину, којима ће се разрадити смернице постављене овим Извештајем о стратешкој процени утицаја на животну средину.
1. измене и допуне Генералног плана Кладова уколико надлежно одељење процени да је то потребно;
 2. приликом израде одговарајуће урбанистичке документације за Текију, Корбово, Брзу Паланку и Подвршку којим би се регулисао развој и уређење ових будућих центара заједнице села
 3. планове детаљне регулације за индустријске зоне, луке и бесцаринске зоне и бродоградилиште;
 4. приликом израде Програма развоја НП "Ђердап" и Просторног плана подручја посебне намене Националног парка "Ђердап"
 5. приликом израде планске документације за коридор VII – Дунава;
 6. За друге планове детаљне регулације за које надлежно одељење Општинске управе Кладова изврши процену о неопходности израде Стратешке процене утицаја, а у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину.

РАЗРАДА СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ НА НИЖИМ ХИЈЕРАРХИЈСКИМ НИВОИМА И УСПОСТАВЉАЊЕ СИСТЕМА МОНИТОРИНГА

За планове нижег реда, односно планове детаљне регулације, радиће се Стратешка процена утицаја на животну средину у складу са одлуком надлежног органа Општинске управе Кладова. По одредбама Просторног плана прописана је обавеза израде одређених планова нижег хијерархијског нивоа. На основу тога, као и закључака до којих се дошло проценом могућих утицаја планских решења на животну средину, прописане су Стратешке процене утицаја на животну средину за одговарајуће планове и програме:

Успостављање система мониторинга је један од приоритетних задатака како би се све предложене мере заштите животне средине у Просторном плану општине Кладово могле успешно контролисати у пракси. Програм праћења стања животне средине може бити саставни део постојећег програма мониторинга. Основни циљ формирања мониторинг система је да се обезбеди, поред осталог, правовремено реаговање и упозорење на могуће негативне процесе и акцидентне ситуације, као и потпунији увид у стање елемената животне средине и утврђивање потреба за предузимање мера заштите у зависности од степена угрожености и врсте загађења. Потребно је обезбедити континуирано праћење стања квалитета животне средине и активности у простору чиме се ствара могућност за њеним рационалним управљањем.

ЗАКЉУЧНА РАЗМАТРАЊА

Проблематика заштите животне средине у Просторном плану општине Кладово анализирана је у оквиру планског документа али и у склопу Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину. Анализирајући Просторни план у целини, као и појединачна планска решења, може се констатовати да се све планиране активности, уз поштовање еколошких норматива и поштовање правних аката из ове области, могу остварити. У случајевима где је процењено да може доћи до значајног потенцијално негативног утицаја потребно је предузети одговарајуће мере заштите прописане овим Извештајем.

Аутори текста су др Дејан Филиповић, мр Велимир Шећеров, и мр Данијела Обрадовић, запослени на Географском факултету у Београду и Татјана Даутовић, запослена у ЦЕП-у

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПРОСТОРНОГ ПЛАНА ОПШТИНЕ МИОНИЦА

Јелена Секуловић

УВОД

Просторним планом Општине Мионица су дефинисана основна решења, смернице, политike и правила заштите, уређења и развоја територије општине Мионица, коришћења основних ресурса и вредности која она поседује, чинећи јединствен комплекс у ширем регионалном окружењу са општинама Горњи Милановац, Косјерић и Пожега.

Стратешка процена утицаја на животну средину је урађена у складу са одредбама Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Сл.гласник РС бр.135/04") а за потребе израде Просторног плана Општине Мионица. У Стратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Мионица је приказана процена стања животне средине према поставкама развоја. Прикупљене су информације о стању животне средине, разматрана је могућност потенцијалног загађивања и деградације животне средине са било ког аспекта како би се проценили ефекти решења предвиђених ПП на животну средину и успоставио мониторинг животне средине.

Стање животне средине на подручју Општине Мионица одређено је природним условима, урбаном физичком структуром, привредним активностима, саобраћајем и друштвено-економским процесима који се одвијају у окружењу. Извори загађења животне средине подручју плана су разнородни, а то су: индустријска постројења, комуналне отпадне воде, комунални отпад, обрађивање пољопривредног земљишта, одвијање друмског саобраћаја... Због одсуства великих фабричких постројења и других загађивача природа мионичке општине је изузетно очувана.

ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

У тексту је приказан опис утицаја планских решења на животну средину у оквиру анализiranog подручја.

Аерозагађење

Утицаји планских решења на квалитет ваздуха у оквиру анализiranog подручја нису од значаја, са аспекта концентрација, перманентности, дужине трајања, интензитета са врло малом вероватноћом појаве у изразито неповољним метеоролошким условима или у случају акцидента.

Загађење вода

Загађивање површинских и подземних вода може бити последица различитих људских активности. Извори загађења површинских и подземних вода могу бити:

- Индустрија (испуšтањем отпадних вода без претходног пречишћавања),
- Пољопривредне активности (услед неконтролисане коришћења пестицида, ђубрива и органских препарата)
- Веће сточне фарме. Загађивање вода потиче углавном од сточног ђубрива и фекалних вода. Доспевањем фекалија у воду повећава се у њој садржај азота, фосфора и калијума а такође и органских материја. Вода загађена фекалијама одликује се високим вредностима БПК. Поред тога ове воде имају и повећан садржај патогених микроорганизама, као и непријатан мирис. Међутим ови отпаци не представљају извор загађења када се по традиционалном обичају враћају на пољопривредно земљиште, јер због садржаја азота, фосфора, калијума, низа микроелемената и органских материја

представљају изврсну биљну храну, па природним процесима бивају разложени и искоришћени.),

- Отпадне воде из домаћинства. Воде из домаћинства су оптерећена високим садржајем органских материја и детерхената и без претходног третмана и испуштања у природне водотoke представљају загађиваче,
- Атмосферске отпадне воде са саобраћајница. Загађење по својој временској карактеристици може бити стална (ради се пре свега о таложењу штетних материја из издувних гасова, уља и мазива, хабању гума и коловоза, хабању каросерије и сл), сезонска (употреба соли за одржавање пута у зимским месецима) и случајна (инцидентна).
- Процедне воде са неуређених депонија.(комунални отпад, индустријски отпад, отпад од пољопривреде)

Загађење тла

Развој индустрије, саобраћаја и пољопривредне делатности доводи до прекомерног загађења земљишта. Оптерећење површинских слојева земљишта великим количинама отпадних материја које се не могу разградити процесима самопречишћавања доводи до деградације земљишта и поремећаја нормалних процеса у њему, са негативним последицама на здравље људи.

Загађивачи земљишта могу бити: индустријске отпадне воде, вештачка ђубрива, пестициди, органске материје, отпадне воде од домаћинства и од одржавања хигијене насеља, комунални отпад, индустријски отпад, отпад од пољопривреде.

Утицај на педосеквенце

Уклањање педо покривача ће проузроковати накнадно активирање већ постојећих јаких, средњих али и ексцесивних процеса ерозије представљених руч теренима у Мионици, Дучићима, Ракарима, Горњим Мушићима,

Брежђу, Крчмару, као и у Берковцу, Струганику и Гуњици (а уз предпоставку непредузимања предходних антиерозионих радова и мера).

Утицај на шумску и ваншумску вегето - флору

Негативан утицај ће имати незаконита сеча репрезентативних примерака дендро - флоре (липе, кестена, смрче);

Негативан утицај може имати уклањање педослоја (што за последицу има сеј рецесије биљних врста, врло често и њихово нестајање). Негативан утицај може имати исушивање извора (због одводњавања и дренаже терена са реалном прогнозом смањења опште отпорности и погоршања већ присутног процеса сушења шума).

Ланирани радови биолошког типа, тј, пошумљавања у сливовима првенствено бујичне генезе (пошумљавања VI,VII и VIII бон. класе, као и пошумљавања у циљу заштите вода) могу такође имати значајне позитивне утицаје на здравље и хабитус већ постојеће вегетофлоре.

Утицај на фауну, станишта и биодиверзитет

Мере хемизације у пољопривреди и употреба инсектицида негативно утичу и на фауну на овим просторима. Нарочито су осетљиви сисари, а међу њима посебно инсектоворни сисари-буђоједи и слепи мишеви, као месоједи првог реда. Кумулативан ефекат хемикалија у телу конзумената може имати леталан ефекат;

У случају погоршања стања водотокова, први ће се на удару наћи сисари везани за водена и влажна станишта. Бројност њихових популација ни у нормалним условима није велика, њихове станишне и трофичке валиенце су уске, и свако угрожавање станишта довешће неминовно до њиховог ишчезнућа. Ово се пре свега односи на виду чије је присуство уочено у водотоковима на подручју Општине. Криволов такође може бити значајан фактор угрожавања популација пре свега сисара. Њему су највише изложене атрактивне ловне врсте (зец, срна, дивља свиња или видра). Криволовом су угрожене и неке врсте птица грабљивица;

Негативно је такође локално замењивање старих природних мешовитих шума културама четинара.

Бука

Утицаји планских решења, објекти и инфраструктура, не представљају изворе буке изнад дозвољених вредности. Подручје Плана, са аспекта утицаја буке, представља зону без изразитих негативних аспеката.

Утицај на природна добра

Евидентирана природна добра на територији Општине заштићена су према закону о заштити животне средине и имају статус трајне обавезне намене и без одговарајућег поступка по наведеном закону не могу се мењати.

Утицај на непокретна и културна добра

У току израде и реализације просторно-планских решења, мора се тежити, са једне стране, отклањању или смањењу штетних утицаја инфраструктурних коридора на непокретна културна добра, а са друге стране развијању и обогаћењу позитивних утицаја.

Позитиван утицај на непокретна културна добра огледа се у привлачењу комерцијалних инвестиција и туристичко-рекреативних садржаја и активирање простора унутар или уз ове целине и објекте, уз вођење рачуна о условима заштите непокретних културних добара, животне средине и еколошким аспектима, као и реализација конкретних конзерваторских програма за поједине целине и појединачне објекте.

Управљање комуналним отпадом

Решавање проблема управљања и третмана отпада на посматраном подручју предвиђено је санитарним уређењем и опремањем депоније Колубарског округа са центром за издавање и селекцију сировина из комуналног отпада општина: Ваљево, Уб, Лajковац, Љиг, Мионица, Осечина, Коцељево, Владимирци и Обреновац као и рекултивацијом постојећих сметлишта. Изградња постројења за издавање и селекцију

секундарних сировина из комуналног отпада довело би до смањења количине депонованог материјала и остваривања профита од продаје секундарних сировина. Извршен је избор локације привремене депоније и будуће трансфер станице, на основу "Студије избора локације за нову санитарну депонију комуналног чврстог отпада у Мионици". Изабран је локалитет "Клашнић".

СМЕРНИЦЕ ЗА ЗАШТИТУ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Утврђују се смернице за заштиту животне средине и предела, које ће се примењивати у даљој разради Просторног плана одговарајућим урбанистичким планивима и актима утврђеним законом на планском подручју .

Смернице за заштиту од загађења ваздуха

Заштита ваздуха се унапређује стварањем система зелених површина као и изградњом гасовода и топловода који ће довести до смањења сагоревања фосилних горива за потребе домаћинства, као и организацијом зелених површина и избором садног материјала за озелењавање и пејзажно уређење.

Смернице за заштиту земљишта, подземних и површинских вода:

У циљу заштите земљишта, површинских и подземних вода од разних облика загађења, потребно је према важећој законској регулативи, утврдити зоне санитарне заштите око извора (како оних за водоснабдевање тако и термалних и термо-минералних), извршити потребна истраживања, урадити потребну техничку документацију, утврдити зоне заштите и спровести их, према описаним границама. Забранити упуштање санитарних и кишних вода у водотоце без претходног третмана до захтеваног нивоа који дефинише квалитет воде (класа) самог водотока. У сеоским срединама забранити испуштање отпадних вода у водотоце, наметањем решења изградње непропусних септичких јама одго-

варајуће запремине до реализације канализационе мреже. Изградити канализационе мреже по сепарационом систему, ППОВ за санитарне отпадне воде у Мионици, Врујцима и Топлицама, као и адекватне третмане за прокупљене кишне воде (сепаратори масти и уља, уколико то анализа покаже) пре упуштања у водотoke. У постојећим и планираним индустријским објектима, зависно од планираних индустријских објеката и врста планираних делатности, за испуст индустријски употребљених вода у градске канализационе колекторе или најближи природни реципијент, обавезно предвидети потребне третмане. У комплексима са резервоарима за складиштење нафте и нафтних деривата морају се строго испостовати сви законски нормативи при складиштењу и дистрибуцији истих, у циљу спречавања загађења површинских и подземних вода за случај настанка акцидентних ситуација.

За сва изворишта на предметној територији потребно је предвидети следеће мере:
Код надлежних институција иницирати дефинисање свих, законом прописаних, зона заштите изворишта, на основу Правилника о начину одређивања и одржавања зона и појасева санитарне заштите објекта ("Службени гласник СРС", бр.33/1978.) за снабдевање водом за пиће. Зона непосредне заштите (односи се на изворишта али и на црпне станице, резервоаре, инсталације за поправак квалитета воде, коморе за прекид притиска и дубоко бушене бунаре) износи најмање 10m од објекта. За дефинисање у же и шире зоне заштите потребно је, за свако извориште понаособ извршити потребна истраживања - издашност изворишта, структура и конфигурација терена, хидрогеологија...Потребно је, пре свега, заштитити сва постојећа изворишта, урадити биланс потребних и расположивих вода по количинама, квалитету и планским периодима, урадити елaborате о резервама воде, испитати алтернативна изворишта (резерве у систему), одредити оптималну издашност сваког водозахвата на изворишту подземних или површинских вода, па тек онда приступити планирању

експлоатације водних ресурса тј, давања одобрења за експлоатацију воде;

Асфалтирати приступне путеве, оградити жицом и спречити улаз у зону непосредне заштите изворишта, санирати и одржавати постојеће ограде и заштиту, -довести електричну енергију;

Предвидети адекватне мере антриерозионе заштите сливова (биолошке мере и радове на самим бујичним водотоцима);

За постојеће објекте у непосредној близини изворишта који могу негативно утицати на квалитет воде (фарме, септичке јаме и објекти за узгој стoke у сеоским домаћинствима, регионални и локални путеви и сл.) потребно је прописати мере заштите и начине њихове имплементације;

Извориште код села Паштрић нема имовински решен приступни пут, а потребно је хитно дефинисати зоне заштите изворишта пошто је у непосредној близини регионални пут и фарма;

Око "Чекове чесме" и "Мартове чесме" није изведена ограда око најуже зоне заштите и потребно је асфалтирати приступне путеве. На изворишту "Чекова чесма" започело се са пробним истражним бушењима у циљу проширења, 2002. године, али су радови прекинути због недостатка средстава. Избушена истражна бушотина дала је позитивне резултате и потребно је наставити истраживања;

У зависности од квалитета воде на извориштима предвидети неопходне мере и објекте за санитарну и контролу и одржавање прописаног квалитета воде, односно предвидети одговарајућа постројења за припрему воде (ППВ) за поједина насеља или групе насеља. Квалитет пречишћене воде за пиће мора да одговара Правилнику о хигијенској исправности воде за пиће ("Сл. Гласник РС", бр.42/98);

Укључити у мониторску мрежу контролу воде реке Топлице, Лековите реке, Рибнице и Крчмарске реке;

Санитарном заштитом бунара и изворишта са којих се становништво снабдева водом за пиће, као и континуираном контролом хигијенско-техничке исправности воде за пиће;

Израда катастра загађивача.

Смернице за заштиту пољопривредног земљишта

Пољопривредно земљиште се штити стварањем услова да се потенцијално високо-продуктивно земљиште са релативно екстензивном пољопривредном производњом, претвори у високо продуктивно земљиште са добро организованом интезивном производњом и високим приносима, а да се истовремено очува квалитет животне средине. Такође се штити рационалним усмеравањем будуће градње уз максимално чување пољопривредног земљишта високе бонитетске класе. Прописивањем строжијих услова коришћења пестицида, вештачког ђубрива и других хемијских препарата.

Смернице за заштиту педосеквенци

Адекватна примена антиерозионих мера и радова на свим угроженијим местима од ексцесивне ерозије;

Обавезна рекултивација напуштених јамских копова (на Маљену);

Примена мера ђубрења на смоницама; примена мере калификације (углавном за кисела, смеђа земљишта);

Примена мелиорисања псеудоглејева, примена мелиорисања пашњака (углавном за брежуљкасто-брдовите терене и то квалитетним семенским материјалом);

Пошумљавање голети и свих деградираних и девастираних терена насталих неконтролисаном сечом (Велики и Мали Маљен, Козомор, Голеш) доминантним аутохтоним врстама и то бором, аришом, сиктонском јелом, кедром итд.;

У сеоским срединама забрана испуштања отпадних вода у водотокове, као и наметање решења изграђивања непропусних септичких јама одговарајуће запремине;

Апсолутна примена препоруке за неизграђивање гробала на теренима као што су алувијалне равни са високим нивоима подземних вода теренима изграђеним од кречњачких стенских маса, а неповољни терени за градњу су водозасићене и испуцале

стенске масе (могућност градње је ограничена на терене изграђене од глинаца).

Смернице за заштиту од ерозија и бујице

Потребно је извести антиерозионе радове на узводним деловима сливова реке Манастирице, Крчмарске реке, Прераче, Рибнице тј. Паклешнице и Топлице;

За реку Манастирицу и Крчмарску реку, приоритет је заштита читавог слива да би се заштитила изворишта "Орловац" и "Бела стена". За реку Манастирицу потребно је предвидети радове на стабилизацији корита и спречавању ексцесивних видова ерозије јер се, у зони изворишта река излива из корита и продире у каптажу.

Смернице за заштиту вегетације и флоре

Унапређење стања шума превођењем изданачких шума у високе (превођење у виши, тј. високи узгојни облик може се постићи стручним газдовањем у већ постојећим високим шумама и превођењем изданачких шума у високе, било природним путем-конверзијом, тј, изменом облика гајења, било вештачким путем -тј реконструкцијом која подразумева измену облика гајења и измену примене врста дрвећа);

Мелиорације деградираних и шума лошег квалитета (мелиорације шикара црног граба и црног јасена на Орловачи и Благуљи и сл);

На подручју предметног плана приоритетно је унапређење стања и функција постојећих шума (и то како привредних, тако и заштитних функција) као и нова пошумљавања ради везивања оголелих земљишта и регулације отицања сувишних вода насталих као последица бесправне сече, али и присутности руч-терена и других деструктивних облика линеарне ерозије који би са на тај начин смањили на ниво тзв. вномралне геолошке ерозијег;

Забране непланске градње на шумским комплексима, као и заштита вегетације приобаља и водених екосистема (долина Рибнице и Колубаре, као и многих бујичних токова, тј. њихових обала и делова уз корита).

Смернице за заштиту фауне

За Рибничку пећину (Споменик природе "Рибница") важи строга забрана предузимања радњи и активности које би измениле изглед споменика или довеле у питање његове основне карактеристике као јединствене природне реткости. Потребне су мере додатне заштите Рибничке пећине, које би се састојале у изградњи бране испод пећине и враћање водене баријере за спречавање улазака непожељних;

Покренути поступак да се заштити као природно добро Шалитрена пећина (село Брежђе, 10km од вароши Мионице), која је значајно станиште бројних врста слепих мишева и забранити бетонирање улаза у пећине, рушење унутрашњих преграда или изношење пећинског материјала и земље;

Потребно је да се заштите Ђурђевачке Баре (у селу Ђурђевац, западно од вароши Мионице) као јединствен репро-центар водоземаца (тритони и жабе) и онда када на овом подручју буде изграђен водовод;

Строгим казненим мерама кажњавати криволов заштићених врста;

Сачувати постојеће стање водотокова и квалитета вода, заштитити влажне ливаде и друга влажна станишта уз водотокове. Захтевати од активних привредних предузећа која отпадне воде испуштају у реку Рибницу да их пре испуштања пречисте до одговарајућег нивоа;

Очувати постојеће површине под травном вегетацијом: иако је већином секундарног карактера, на њој се формирала специфична фауна са елементима степског и шумостепског карактера, а у ивичним зонама контакта са шумом такође специфична и богата фауна;

Забранити интродукцију алохтоних врста. У случају алохтоних ловних врста, практиковати узгој у гатерима (ограђеним ловиштима). Свако намерно уношење нових врста ван ограда не сме се урадити без претходних детаљних студија о могућим последицама по аутохтону фауну и екосистеме;

Треба избегавати примену мера заштите којима се фаворизују само одређене, жељене врсте (врсте значајне за ловну привреду).

Смернице за заштиту од буке

Коловозне засторе предвидети сагласно профилу и очекиваном саобраћајном оптерећењу; При реализацији појединачних Пројектата - производних погона, обавезна је појединачна процена утицаја са аспекта процене очекиваних интензитета буке у окружењу и реализација техничких, организационих и биолошких мера заштите.

Смернице за руковање чврстим отпадом

Повећањем броја домаћинстава обухваћених системом сакупљања отпада, Санитарним уређењем и опремањем депоније Колубарског округа са центром за издавање и селекцију сировина из комуналног отпада општина: Ваљево, Уб, Лajковац, Љиг, Мионица, Осечина, Коцељево, Владимирици и Обреновац као и рекултивацијом постојећих сметлишта; Спречавањем формирања вдивљих депонија дуж водотокова.

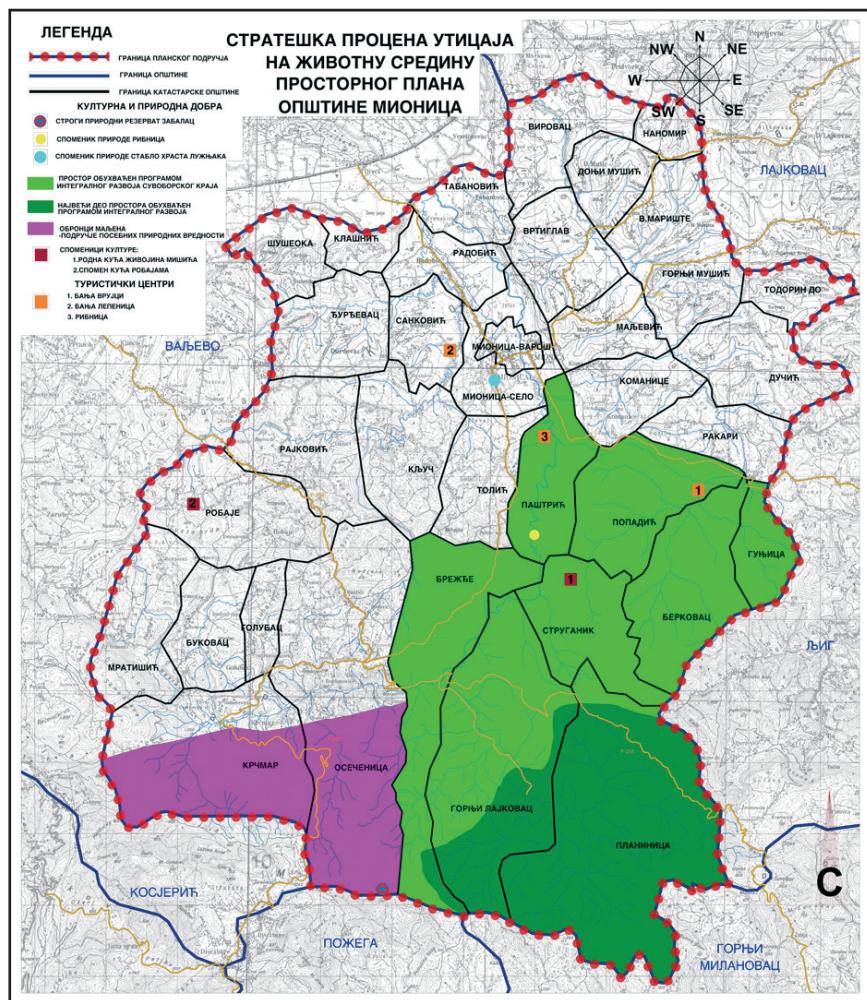
Смернице за заштиту природних добара

Ради очувања заштићеног природног добра, актом о заштити, зависно од специфичности добра, прописане су мере његове заштите које се односе на изричito забрањене радње и радње којима се обезбеђује унапређење добра; На простору заштићеног добра се не могу обављати радови без претходне израде студије утицаја планираних (дозвољених) радова на заштићено добро.

Смернице за заштиту културних добара

На наведеним културним добрима не може се вршити раскопавање, рушење, преправљање или било какви радови који могу да наруше својства културног добра без претходно утврђених услова и сагласности;

Пре изградње појединачних инфраструктурних система мора се обезбедити стручна опсервација терена од стране надлежне службе заштите културних добара;

До утврђивања мера техничке заштите постојећих Непокретних културних добара и њихове околине, не смеју се вршити активности изградње и уређења простора без претходне сагласности надлежне службе заштите културних добара;

Ако се при извођењу земљаних радова нађе на археолошка налазишта или предмете, извођач радова је дужан да, без одлагања, прекине радове и обавести надлежну службу заштите споменика културе и предузме мере да се налаз не уништи или оштети, да се сачува на месту и у положају у ком је откривен, у складу са чл. 109. Закона о заштити културних добара; Инвеститор је дужан да се при изради детаљне регулације Просторног плана обрати територијално надлежним Заводима за заштиту споменика културе ради издавања услова и сагласности и омогући да у оквиру граница Просторног плана стручна служба обави проспекцију и евиденцију културних добара.

ЗАКЉУЧАК

УСтратешкој процени утицаја на животну средину Просторног плана општине Мионица разматрана је могућност потенцијалног загађивања и деградације животне средине са било ког аспекта а у зависности од решења предвиђених ПП.

Реализација правила општег уређења мора бити заснована на смерницама заштите животне средине утврђених у Стратешкој процени утицаја на животну средину и важећим Законским одредбама, а у погледу заштите од свих облика угрожавања или нарушавања стања животне средине.

Автор текста је дипломирани инжењер технологије запослен у ЦИП, Београд

СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПЛНОВА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ - ИСКУСТВА УРБАНИСТИЧКОГ ЗАВОДА БЕОГРАДА

Љиљана Бајц, Александра Везмар, Јелена Маринковић, Синиша Новаковић

Урбанистички завод Београда ове године обележава 60 година рада урбанистичке службе града. У протеклом периоду, под различитим називима и са различитим капацитетима, али увек у мултидисциплинарном саставу, Завод се пре свега бавио израдом и спровођењем стратешких планова (просторни и генерални), затим израдом планова генералне регулације и планова детаљне регулације као и израдом урбанистичке документације (урбанистички пројекти, урбанистичко-технички услови).

У Урбанистичком заводу у континуитету ради служба заштите животне средине, организована у оквиру радних тимова или као посебна служба, а од важеће законске регулативе у датом тренутку и степена научних сазнања зависи у којој мери је животна средина угађивана у Планове.

Крајем децембра 2004. године ступио је на снагу Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину, због чега је Урбанистички завод формирао Одељење за заштиту животне средине чији ће задатак пре свега бити израда Извештаја о СПУ.

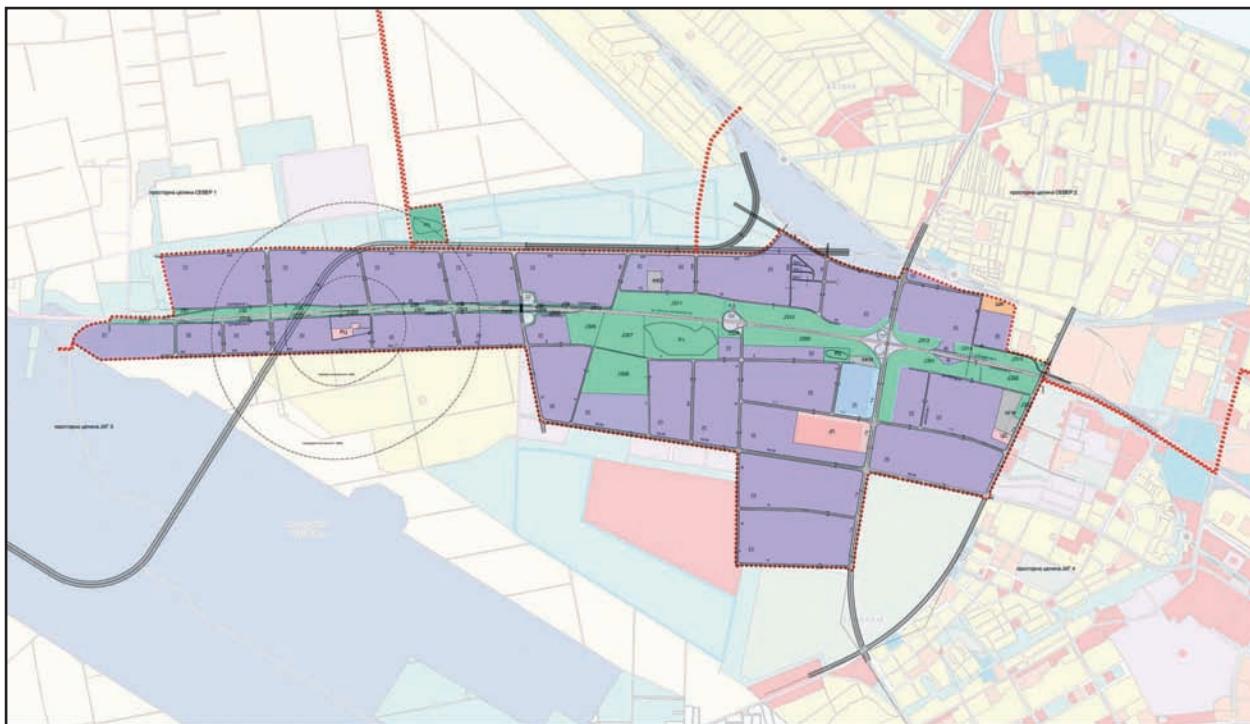
Стратешке процене које је до сада урадило ово одељење односе се на планове чији је носиоц израде Урбанистички завод, и то углавном за планове детаљне регулације, у току је стратешка процена утицаја Измена и допуна Генералног плана Београда 2021(Измене и допуне 2/2006), а у наставку ћемо дати један кратак приказ Извештаја о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације привредне зоне "Ауто-пут".

ИЗВЕШТАЈ О СТРАТЕШКОЈ ПРОЦЕНИ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ПЛНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЗА ПОДРУЧЈЕ ПРИВРЕДНЕ ЗОНЕ "АУТОПУТ" У НОВОМ БЕОГРАДУ, ЗЕМУНУ И СУРЧИНУ

Подручје обухвата стратешке процене утицаја на животну средину је пре свега територија у оквиру граница Плана, мада је неминовно било и сагледавање постојећих структура у непосредној околини како би се могли проценити евентуални утицаји постојећих и планом предвиђених садржаја на околне зоне, као и утицаји постојећих структуре у окружењу као могући лимитирајући фактор планирања одређених садржаја у оквиру плана (утицај привредне зоне на природне ресурсе – ширу зону заштите вodoизворишта, на околна насеља, као и утицај суседних намена – пре свега аеродрома на привредну зону).

Планом је бухваћен простор северно и јужно од аутопута Београд - Загреб, између постојеће петље "Аеродром" и саобраћајнице Т4, односно привредна зона која је у Генералном плану Београда 2021 означена као "Привредна зона Аутопут".

Границом су обухваћени и коридори за планирано повезивање на градску примарну инфраструктурну мрежу и објекте, а који су ван привредне зоне "Аутопут". Обухваћени су коридори: система канализационе мреже, који повезује привредну зону са ЦС "Земун Поље 2", коридор који повезује систем канализационе мреже привредне зоне до насеља "Алтина", коридор за повезивање зоне са АТЦ "Земун", и коридор потребан за повезивање зоне на мрежу 35kV.

Укупна површина обухвата плана привредне зоне Аутопут износи око 980ha. У ову површину нису урачунати споменути коридори инфраструктуре.

ПРИКАЗ ОСНОВНИХ КАРАКТЕРИСТИКА САДРЖАЈА И ЦИЉЕВА ПЛАНА

У постојећем стању идентификоване су намене и начин коришћења земљишта: комерцијалне зоне и градски центри, привредне делатности и привредне зоне, становање, јавне службе, јавни објекти и комплекси, зеленило, пољопривредно земљиште, неизграђено земљиште, саобраћај и саобраћајне површине и комуналне делатности и инфраструктурне површине.

Привредна зона је само делимично опслужена саобраћајем и инфраструктуром. У постојећем стању главни приступ привредној зони "Аутопут" је са саобраћајнице M1 Аутопут Загреб - Београд и преко саобраћајнице Т-6 (прилаз зони јужно од аутопута) која је са Аутопутем повезана истоименом деновел-исаном раскрсницом - петљом.

Од планираних површина за индустриске делатности реализовано је око 30%, односно око 130 ха, од чега су највећи комплекси Змај, Икарус, Икарбус и Грмеч, сви реализовани у северном делу зоне, и комплекси ЈКП Пијаце, ЈКП Паркинг сервис са царинским терминалом, у јужном делу зоне.

Циљ израде плана је утврђивање свих потребних елемената и стварање планских предуслова за иградњу и одрживи развој привредне зоне "Аутопут", која је у ГП-у Београда 2021 третирана као значајан развојни потенцијал града.

Планом су предвиђене следеће намене: саобраћај и саобраћајне површине, привредне делатности и привредне зоне, јавне службе, јавни објекти и комплекси, комуналне делатности и инфраструктурне и зелене површине. У оквиру привредних зона може се предвидети пословно становање као посебан облик службеног становања у функцији основне намене, а које не подразумева одговарајућу социјалну инфраструктуру- школе, обданишта и свакодневно снабдевање.

У оквиру планираних намена могу се обављати делатности које одговарају по свом еколошком

оптерећењу категоријама А, Б и В (мале и средње фирме и фирме које према нивоу еколошког оптерећења могу бити лоциране на одређеном одстојању од стамбеног насеља тако да њихова функција на том растојању не изазива непријатности суседству)

РАЗМАТРАНА ПИТАЊА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Специфично гледано разматрана питања произистичу из анализе стања чиниоца животне средине на конкретном простору који обухвата овај план, па и шире, да би се регистровали постојећи загађивачи или хазардни потенцијали, као и евентуални планом предвиђени садржаји који би могли угрозити животну средину.

Конкретно овом стратешком проценом и Планом привредне зоне Аутопут, превасходно је разматран утицај постојећих, затечених, индустријских објеката, дела аутопута, планом предвиђених садржаја који се односе на:

- идентификацију и карактеризацију постојећих извора загађења, утврђивање стања загађености животне средине,
- процену утицаја коридора планиране железничке пруге и могућност његовог коришћења за друге намене,
- процену утицаја коридора у зони далековода и могућност његовог секундарног коришћења за друге намене,
- процену утицаја на животну средину постојећих привредних објеката и аутопута,
- процену утицаја на животну средину реализације планом предвиђених садржаја и активности у простору,
- процену могућности формирања локације за третман муља из сливника атмосферске канализације улица Београда,
- заштиту водоизворишта,

Извршена је процена загађења и угрожености основних чиниоца животне средине: ваздуха, земљишта, површинских и подземних вода,

климе, биљних и животињских заједница, природних, културних и осталих добара као и утицаја на здравље људи.

Како полаз за вршење процене узети су фактори микроклиме града и локалитета у мери доступних података, орографски, хидролошки, хидро-геолошки услови, као и створени услови који се односе на затечено стање чиниоца животне средине на основу извршених циљаних мерења. Мерењима је обухваћено испитивање квалитета ваздуха, загађености земљишта и ниво буке.

ПРЕГЛЕД ПОСТОЈЕЋЕГ СТАЊА, КВАЛИТЕТА И КАРАКТЕРИСТИКА ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Уоквиру северног дела постојеће индустриске зоне налазе се **два стамбена насеља** претежно бесправно изграђена, са 130 стамбених објеката и око 440 становника. Са јужне стране Аутопута се налази и насеље "ФАР" са преко 400 становника. Постојећа насеља немају неопходну инфраструктуру, посебно је значајно нагласити да немају канализацију, већ се евакуација фекалних вода врши у септичке јаме које су непрописно изведене па загађују и подземне воде. Са урбано-социолошког гледишта је значајно да ова насеља немају тзв. пратеће објекте, као што су објекти просвете (школа, дечја установа), здравства, продавнице, рекреационе површине и др.

За потребе израде Стратешке процене утицаја на животну средину Плана детаљне регулације привредне зоне Аутопута, Градски завод за заштиту здравља сачинио је посебан **"Извештај о стању основних супстрата животне средине"**, у коме је приказан квалитет ваздуха, квалитет земљишта, ниво комуналне буке и квалитет подземних вода.

Значајни извори загађења ваздуха на подручју истраживања су: саобраћај, котларнице и индивидуална ложишта, привредни објекти, грађевинске делатности, неуређене

депоније разног материјала и сметлишта, неодговарајући степен јавне хигијене.

Програм испитивања квалитета ваздуха у привредној зони Аутопут, за потребе овог Извештаја, спроведен је на 6 репрезентативних мерних места. На основу регистрованих концентрација испитиваних загађујућих материја констатовано је да у највећем броју узорака није било прекорачења ГВИ нормираних важећим Правилником, а констатована прекорачења се доводе у везу са интензивним саобраћајем, посебно прометом тешких возила на локацијама Кванташ, Родић и Робне куће "Београд".

Одређивање постојећег нивоа загађености ваздуха пореклом од саобраћаја извршено је математичким моделирањем. Оквири овог студијског истраживања се темеље на показатељима који су дефинисани као средње годишње вредности (дуготрајна концентрација) и 95-тог перцентила (максимална краткотрајна концентрација), а као мероданве компоненте аерозагађења, усвојени су: угљенмоноксид (CO), азотмоноксид (NO), азотдиоксид (NO_2), сумпордиоксид (SO_2), угљоводоници (C_xH_y), олово (Pb) и честице чађи (CC) као репрезент из групе суспендованих честица.

На основу података добијених анализом за карактеристичне услове и граничне вредности дефинисане Правилником може се закључити да су граничне вредности концентрације изнад дозвољених вредности на близким одстојањима уз аутопут Београд-Загреб и Београд – Нови Сад, због чега се могу очекивати негативне последице до растојања од 50 метара са једне и друге стране аутопута.

Бука - Мерења су вршена на мерним тачкама различито удаљеним од Аутопута, као доминантног извора буке. Поједине тачке су одвојене појасом заштитног зеленила. Такође, за конкретан прорачун мероданог нивоа буке у произвољној тачки пресека коришћени су посебни рачунарски програми урађени на

основу упутства под називом "Richtlinien fur den Lärmschutz an Strassen", и закључено је да се проблеми у вези са саобраћајном буком јављају дуж оба аутопута у зони од око 200m са једне и друге стране. С обзиром да се ради о сличном саобраћајном оптерећењу утицаји једног и другог аутопута се могу сматрати сличним. Недвосмислено се може закључити да је проблем буке посебно изражен за најближе објекте и да се може довести у прописане границе само уз предузимање посебних мера заштите.

Вибрације - За предметну деоницу извршен је прорачун брзина вибрација на различитим расстојањима од ивице пута. У оквиру добијених података срачунат је и одговарајући коефицијент КВ (ДИН 4150) на основу кога је могућ и директан увид у последице. На основу података добијених анализом могу се донети закључци да је утицај вибрација за индустријска подручја, па и трговачке зоне, до 25m.

ОПШТИ И ПОСЕБНИ ЦИЉЕВИ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ И ИЗБОР ИНДИКАТОРА

Општи циљеви или већина њих при изради ПДР дати су или прописани планским документима вишег реда. Посебне циљеве условљава специфичност простора, с обзиром на његово окружење, које је предмет ПДР, и могу се генерално свести на следеће:

рационално коришћење земљишта

- смањити емисију буке од саобраћаја и индустријских постројења,
- спречити инцидентна неконтролисана испуштања загађујућих материја у ваздух, воде и земљиште,
- повећати обим инвестиција за заштиту животне средине,
- повећање запослености
- повећати енергетску ефикасност у индустрији,
- успостављање система мониторинга животне средине (ваздуха, вода, земљишта и буке),

- оцена прихватљивости поједињих предложених планских решења,
- предлог мера које доприносе очувању животне средине с једне стране, а с друге стране омогућавају економски прихватљив - одржив развој привредне зоне.

Избор индикатора је извршен по "кор" принципу, али се уједно водило рачуна и о томе да су ти индикатори мेђуви и да се прате од стране надлежних институција (индикатори загађења ваздуха, буке, загађења земљишта и подземних вода, здравствени индитори и сл.).

ОПИС ЛОКАЦИЈА КОЈЕ СУ ПРЕДМЕТ СТРАТЕШКЕ ПРОЦЕНЕ

Територију обухвата Плана од око 980ha, према карактеристикама постојећег начина коришћења земљишта условно можемо поделити на две територије и то:

- **први део** - просторна целина север 2, од границе комплекса на истоку до саобраћајне петље код "ИКАРБУС-а" (са комплексима "ЗМАЈ", "ГРМЕЧ", "ИКАРБУС" и "ИКАРУС") и просторна целина југ 4 ("КРОН", "МИНЕЛ", Кванташка пијаца и Царинска зона). Тај део је у потпуности екипиран комуналном инфраструктуром
- **други део** – просторне целине север 1 и југ 3. само је делимично заузет ("ФАР", "АУТОКОМЕРЦ", објекти и уређаји за авионавигацију - Предајни центар, у

функцији Аеродрома "Никола Тесла"). Највећи део комплекса заузимају пољопривредне и зелене површине. Карактеристика овог дела је у томе што је неекипиран комуналном инфраструктуром, са изузетком електричне енергије и то непотпуно.

Слика 2: Фабрички круг "Икарбуса"

Основна локацијска предност привредне зоне "Аутопут" је приступачност различитим саобраћајним системима: друмском, ваздушном и железничком. Ово омогућава добру везу зоне са ширим подручјем, приступ домаћем и међународном саобраћају, али и добру везу преко аутопута са свим деловима Београда. Предност локације је позиција улазног правца у град. За привредну зону то је значајно у економском смислу, а за град је битно даље планирање овог простора, првенствено као репрезентативног подручја.

Слика 1: Резарвоари битумена у танкванама ("Грмеч")

ПРОЦЕНА МОГУЋИХ УТИЦАЈА СА ОПИСОМ МЕРА ПРЕДВИЂЕНИХ ЗА СМАЊЕЊЕ НЕГАТИВНИХ УТИЦАЈА

За потребе израде овог Стратешког документа, извршена је идентификација и карактеризација постојећих извора загађења у оквиру предузећа и делатности значајних са гледишта угрожавања животне средине, на основу које је извршено вредновање постојећих утицаја. Циљ квантификације утицаја је свеобухватна процена стања животне средине,

планер

где поједини извори у одређеном обиму учествују у општем фону загађења на одређеном простору. Такође је циљ и да се процени "капацитет" средине и могућност планирања додатних извора загађења у зони која је обухваћена ПДР-ом. С обзиром да се ради о антропогено изменејеном простору, где само у ограниченој обиму функционишу природни екосистеми, мерило капацитета ће бити обим емисије, имисионе вредности и дозвољене концентрације. При томе треба посебно уважити адитивне: мих ефекте, као и синергистичке утицаје.

За потребе вредновања постојећих утицаја на нивоу Стратешке процене је изграђен метод дефинисан међународним стандардом 14001 (Environmental management Sustem –

Requirements with Guidance for USE, ISO 14001:2004/E), на основу кога је дат извештај о процени утицаја постојећих објеката.

Вредновање утицаја постојећих објеката и активности је показало да је посматрани простор у неким својим деловима значајно оптерећен изворима загађења животне средине, због чега је у циљу даљег развоја територије обухваћене ПДР-ом потребно створити услове за управљање ризицима по животну средину и здравље људи. Ризицима по животну средину из постојећих извора може се управљати, односно уз примену адекватне мере заштите негативни утицаји могу бити сведени у границе прихватљивости.

Извештај о процени утицаја											
Погон - комплекс	Доминантан утицај	Оцена утицаја (P)								Класа	
		1	2	3	4	5	6	7	8		
1 "Змај"	Отпадне воде, аеро-загађење, бука, отпад	2	1	2	2	2	3	2	2	25	III
2 "Икарбус"	Отпадне воде, аеро-загађење, отпад, бука	2	1	2	2	2	3	1	2	23	III
3 "Икарбус ФАО"	Отпадне воде, аеро-загађење, отпад, бука	2	1	2	2	2	3	1	2	23	III
4 "Грмеч Новолине"	Аерозагађење, отпад, отпадне воде	2	1	3	1	2	2	1	2	21	III
5 "Босал"	Аерозагађење, отпад, отпадна вода, бука	2	1	1	1	1	2	1	2	17	II
6 "Кућа хране Лазаревић"	Отпадна вода, отпад	1	0	1	1	1	1	0	1	9	I
7 "Ненадић"	Отпадне воде, отпад, експл.воде	0	1	1	1	3	1	1	1	15	II
8 "East-west trucks"	Отпад, отпадне воде, бука	1	1	1	1	1	1	0	1	10	II
9 "Аутокомерц"	Отпадне воде, отпад, бука	1	1	1	1	1	2	2	1	16	II
10 "Roma company"	Отпад, бука	1	1	1	1	0	0	0	1	6	I
11 "Минел-Електрографадња"	Отпадне воде,отпад, бука	2	1	1	2	1	2	2	2	22	III
12 "Минел-Контактне мреже"	Отпад, бука, отпадне воде	1	1	1	1	1	1	1	2	14	II
13 "Доситеј"	Отпадне воде, отпад, бука	1	1	1	1	2	2	1	1	16	II
14 "Фамис Со"	Отпадне воде, отпад, аерозагађење	1	2	1	1	1	1	1	2	15	II
15 "Крон"	Отпадне воде, аерозагађење, отпад, бука	2	1	2	2	2	3	1	3	25	III
16 "Аутопу Бгд-Загреб"	Аерозагађење, бука, отпад, отпадне воде	3	2	2	2	2	3	2	3	29	IV
17 "Бензинске станице Змај"	Аерозагађење, отпадне воде, бука	2	1	1	1	2	2	1	2	19	II

Категорија утицаја	Укупна оцена	Класа
Нема утицаја	0 - 9	I
Мали утицај	10-19	II
Средњи утицај	20-28	III
Велики утицај	> 28	IV

Што се тиче ризика од хемијских удеса, пре-
лимирна процена је показала да већина пого-
на/комплекса припада средњем ризику, за
који се захтева израда Плана заштите у
случају акцидента.

Из анализе постојећих и планираних садржаја
проистекле су предложене мере и врсте делат-
ности које се у планираном, простору могу јави-
ти. Мере и услови заштите животне средине
дефинисани овим документом, који су иначе
саставни део ПДР-а имају за циљ
обезбеђивање наведених услова, чиме се
ствара могућност да животна средина прихвати
нове изворе загађења у границама дозвољених
имисионих вредности. Због свега наведеног
кроз мере заштите животне средине се дефи-
нише, односно условљава и планира изградња
тако да се у оквиру планом обухваћене тери-
торије дозвољавају:

- складишта, комерцијалне и прометне
делатности где се не складиште матери-
јали који по врсти и количини носе ризик
по животну средину,
- саобраћајне делатности и активности,
- сервисне делатности и производни пого-
ни код којих се у циљу својења утицаја у
границе прихватљивости не захтева
изградња уређаја за предтretман техно-
лошких отпадних вода, пречишћавање
отпадних гасова, израда плана заштите
од хемијских удеса или плана
управљања опасним отпадом,
- делатности и активности на граници
према вулнерабилним зонама
(становање) које не генеришу буку изнад
дозвољених нивоа за стамбена подручја
(55dB(A) даљу и 45dB(A) ноћу).
- привредне делатности категорија А, Б и В
дефинисане Генералним планом
Београда 2021 (нису дозвољене
привредне делатности типа Г и Д).

Посебно је значајно да су тиме потврђене смер-
нице из Програма за израду ПДР-а где се наво-
ди да одговарајућим урбанистичким мерама

треба усмерити развој привредне зоне, водећи
рачуна пре свега о економским и еколошким
критеријумима, односно условима.

Поред мера дефинисаних планским документи-
ма вишег реда које су узете за полаз, као пре-
дуслов за реализацију плана условљене су и
посебне мере заштите животне средине које
уједно, уз уважавање економског аспекта и
интереса града, треба да омогуће перспективан
развој репрезентативне привредне зоне.

На крају се може закључити да импле-
ментацијом Планом предвиђених садржаја
неће доћи до значајнијег погоршања стања
животне средине. План предлаже активности
којима је, уз предуслов изградње канализа-
ционе мреже, очувања постојећих шумских
комплекса, као и применом осталих принципа
заштите животне средине, могуће стање у
неким аспектима побољшати.

Аутори текста су Љиљана Бајц, дипл.инж.шум.пејз.арх.,
Александра Везмар, дипл. географ, Јелена Маринковић, дипл.
простор. планер, Синиша Новаковић, дипл. биолог запослени
у Урбанистичком заводу, Београд

ИСКУСТВА У ПРИМЕНИ НОВИХ ПРОПИСА О ЗАШТИТИ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

Мирјана Гуцић, Валентина Стерђевић, Славица Тошић

УВОД

Доношењем четири нова закона из области заштите животне средине, по први пут, јасно и недвосмислено дефинисане су обавезе и одгорности органа локалне самоуправе надлежног за заштиту животне средине у примени основних начела заштите животне средине.

Део дефинисане надлежности, а која је у директној вези са Законом о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 47/03 и 34/06) огледа се, пре свега, у:

1. утврђивању мера и услова заштите животне средине за израду урбанистичких планова које припрема и доноси јединица локалне самоуправе;
2. давању сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја плана и програма на животну средину.

УТВРЂИВАЊЕ МЕРА И УСЛОВА ЗАШТИТЕ ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ У ПЛАНИРАЈУ И ИЗГРАДЊИ

Учешће органа локалне самоуправе надлежног за заштиту животне средине (у Градској управи града Београда то је Секретаријат за заштиту животне средине) у поступку планирања и изградње започиње утврђивањем мера и услова заштите животне средине. Наиме, чланом 34. Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04) дефинисана је надлежност органа локалне самоуправе да, на захтев органа надлежног за припрему плана, а на основу услова и мишљења надлежних стручних организација, утврди услове и мере заштите животне средине за потребе изrade урбанистичких планова које припрема орган локалне самоуправе.

Утврђивања мера и услова заштите животне средине, коме претходи анализа и оцена постојећег стања животне средине на посматраном подручју и у његовом окружењу, анализа постојећих намена простора и сагледавање могућих утицаја планираних садржаја на простор дефинисан границама плана и његово окружење, најкомплекснији је сегмент учешћа у поступку планирања и изградње.

Оцена постојећег стања животне средине предметног простора доноси се након анализе података садржаних у Годишњем извештају о испитивању квалитета ваздуха, вода, земљишта, као и нивоа комуналне буке на територији града Београда, пројекције трендова промена нивоа загађујућих материја у наведеним чиниоцима животне средине и података из Еколошког атласа Београда.

Анализа постојећих намена простора започиње обиласком простора који је предмет урбанистичке разраде, формирањем фото документације и анализом важећег планског документа. За ову анализу, од изузетне је важности доступност и размена података о комуналној опремљености простора са јавним комуналним предузећима која управљају кључним системима у граду попут ЈКП "Београдски водовод и канализација", "Београдске електране" и други. Након извршене анализе постојећег коришћења земљишта следи увид у планиране намене дефинисане просторним, односно урбанистичким плановима вишега реда (Просторни план инфраструктурних коридора, Регионални просторни план административног подручја Београда, Генерални план Београда 2021. и сл).

Наведене анализе представљају основу за сагледавање могућих утицаја планираних садржаја на простор дефинисан границама

плана и његово окружење. Треба истаћи да је свеобухватне мере и услове заштите животне средине могуће утврдити искључиво ако су познати садржаји који се планирају на предметном простору. У супротном, ако су захтевом за утврђивање мера и услова заштите дефинисане искључиво опште намене попут: комерцијалне делатности и градски центри, привредне делатности и сл. могуће је дефинисати само опште мере и услове заштите животне средине, при чему је тешко извршити процену реалне потребе израде стратешке процене утицаја предметног плана на животну средину.

Ступањем на снагу наведеног закона, Секретаријат за заштиту животне средине града Београда, суочио се многим проблемима у испуњавању обавеза које су произтекле из одредаба Закона, а пре свега:

- великим бројем захтева за утврђивање мера и услова заштите животне средине за планове који су, у фази предлога, упућени на разматрање, односно усвајање;
- великим бројем захтева за утврђивање мера и услова заштите животне средине за израду нових урбанистичких планова и урбанистичких пројекта;
- непотпуном документацијом која је достављена уз захтев, а која представља основ за утврђивање мера и услова заштите животне средине;
- недовољним бројем запослених у Секретаријату који би, у законом прописаном року, извршили наведене обавезе и решили поднете захтеве.

Проблем који свакако треба издвојити јесте најчешће непотпуна и неадекватна документација која се Секретаријату доставља уз захтев за утврђивање мера и услова заштите, а која се најчешће састоји од графичког приказа планираних намена дефинисаних Генералним планом Београда 2021. и недовољног описа постојећих намена простора који је предмет урбанистичке разраде. Већина захтева не садржи опис планираних намена, осим оних

општих као што су: привредне делатности, становиће, комерцијалне зоне и градски центри, саобраћајне површине и слично, на основу којих није могуће сагледати значајне и могуће утицаје планираних садржаја на посматрани простор, односно његово окружење.

С обзиром да су будуће намене простора често непознате и обрађивачима планског докумената, неретки су захтеви да Секретаријат за заштиту животне средине дефинише могуће садржаје, нарочито привредних зона које се налазе у контакту зона намењених становића или јавним објектима (школама, вртићима и сл.).

СТРАТЕШКА ПРОЦЕНА УТИЦАЈА УРБАНИСТИЧКОГ ПЛАНА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ

За спровођење поступка процене утицаја одређених планова и програма на животну средину, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04), задужен је орган локалне самоуправе надлежан за припрему плана, односно програма.

Улога Секретаријата за заштиту животне средине огледа се у (1) давању мишљења на предлог одлуке о стратешкој процени, односно на предлог решења о приступању или неприступању стратешкој процени утицаја плана на животу средину и (2) давању сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја, без које план не може бити упућен Скупштини града Београда на разматрање и усвајање.

Након ступања на снагу Закона о старешкој процени утицаја, а у складу са утврђеном обавезом да се планови, укључујући и њихове измене, чија израда је започета пре његовог ступања на снагу наставе по поступку прописаном овим законом, Секретаријат за заштиту животне средине се суочио са бројним захтевима за давање мишљења о потреби израде стратешке процене утицаја на животну

средину планова који су, у форми нацрта, упућени Комисији за планове на разматрање, односно, у форми предлога, након спроведеног поступка јавног увида упућени Скупштини на разматрање и усвајање. Имајући у виду да је Секретаријат за урбанизам и грађевинске послове као надлежни орган започео примену наведеног закона без одговарајуће припреме, бројне недоумице и проблеми разрешени су у оквиру међуресорне сарадње са Секретаријатом за заштиту животне средине и другим надлежним организационим јединицама Градске управе.

Одлука о изради, односно неприступању изради стратешке процене утицаја до сада се заснивала искључиво на планираним наменама површина у оквиру граница плана, најчешће без дефинисанох конкретних садржаја, или пак положају предметног простора у односу на заштићено природно добро, заштићену околину непокретног културног добра или подручја посебне намене. Донетој одлуци ретко је претходила анализа предметног простора, идентификација постојећег стања животне средине и могућих значајних утицаја планираних садржаја на посматрани простор и његово окружење, а који, као елементи за доношење одлуке, морају бити приказани у програму за израду урбанистичког плана.

Одлука којој је претходила свеобухватна анализа и оцена могућих значајних утицаја плана на животну средину је *Одлука о неприступању изради стратешке процене утицаја измена Генералног плана Београда 2021 – Измене 2005/1 на животну средину* (измене које се односе на (1) корекције на траси Унутрашњег магистралног полупрстена (УМП), (2) прецизирање алтернативних делова трасе за лаки шински транспорт (ЛРТ) и (3) изградњу Спортског села за "Универзијаду 2009" у зони Блока 67).

Главни аргументи на којима се заснива наведена одлука били су следећи:

1. Генералним планом, у поглављу 6. Саобраћај и инфраструктура и поглављу 5. Заштита простора, односно 5.6. Заштита животне средине, као и у документацијој основи Генералног плана, разматрано је стање и квалитет животне средине, могући утицаји планираних саобраћајница, утврђени општи циљеви саобраћајног система Београда и дате смернице за планове нижег хијерархијског нивоа у погледу израде студијске и техничке документације која се, између осталих, односи и на смањење штетних утицаја саобраћаја на људе и животну средину, природно и културно-историјско наслеђе, рационално коришћење простора и др;

2. за потребе израде Претходне студије оправданости са Генералним пројектом УМП и ЛРТ израђене су студије - анализе утицаја на животну средину, којима су описаны и вредновани садржај, циљеви и карактеристике плана и њихов значај за заштиту животне средине, постојеће стање и квалитет животне средине, могућност и карактеристике значајних утицаја у погледу временске и просторне димензије (ваздух, воде, земљиште, клима, биљни и животињски свет, станишта и биодиверзитет, заштићена природна добра, становништво и здравље, културно-историјско наслеђе, инфраструктурне, индустријске и друге објекте и вредности);

3. анализе утицаја на животну средину обухватиле су основне трасе из Генералног плана Београда 2021. и алтернативна решења УМП-а и ЛРТ-а из претходних студија оправданости, на које се, у конкретном случају, односе планиране измене Генералног плана;

Корекције на траси Унутрашњег магистралног полупрстена (УМП) - Траса УМП, овим изменама, се коригује у два своја сегмента и то: увођењем алтернативног прелаза саобраћајнице преко реке Саве у нивоу низводног шпица Аде Циганлије и предлогом нових тунела на местима где је била предвиђена површинска траса саобраћајнице (Вождовац, Шумице, Врачар).

Наведене алтернативе разматране су током израде претходне анализе утицаја за потребе генералног пројекта, а критеријуми на основу којих је извршено вредновање варијантних решења су: ниво буке на посматраној деоници, загађивање ваздуха (емисија), загађивање површинских вода и земљишта, угроженост подземних вода, површина угрожене вегетације у зони утицаја саобраћајнице, утицај на еколошки статус (екосистем) ширег окружења и ризик од удеса у току грађења и одржавања.

Вредновање алтернатива показало је да:

- варијанта В₁ са мостом на низводном шпицу Аде Циганлије, са аспекта заштите животне средине, представља најприхватљивије и најповољније решење, од разматрана три (мост и тунел по ГП-у и мост на доњем шпицу Аде Циганлије) и то пре свега у погледу утицаја на вегетациони покривач и шумски фонд рекреационог подручја Ада Циганлија;
- варијантом тунелске деонице испод Пашињог брда (Лекиног брда) са улазним и излазним порталом у улици Грчића Миленка сачувала би се амбијентална целина локације, уз могућност коришћења површина изnad тунелске цеви за друге намене, а на потезу између Јужног булевара и улице Димитрија Туцовића, са улазним порталом у улици Грчића Миленка и излазним у Тршћанској минимизирао би се утицај саобраћајнице на густо градско ткиво са претежно породичним стамбеним зградама.

На основу наведеног закључено је да корекције трасе УМП, предложене овим изменама генералног плана, представљају повољније решење са становишта заштите животне средине.

Прецизирање алтернативних делова трасе за лаки шински транспорт (ЛРТ) - За потребе израде Претходне студије оправданости изградње прве линије Лаког шинског система са Генералним пројектом (са елементима

Идејног пројекта) урађена је Претходна анализа утицаја на животну средину за наведени коридор. Овом анализом је потврђен став ГП-а да ће се изградњом ЛРТ значајно растеретити постојећа саобраћајна мрежа, а тиме прогресивно смањити аерозагађење, утрошак енергије и умањити ниво комуналне буке.

Измене на траси ЛРТ, које се предлажу овим документом, односе се на деоницу Бранков мост – Стари Меркатор. Као алтернативна, уводи се деоница ЛРТ Булеваром АВНОЈ-а, као и два прилаза депоу за ЛРТ на Новом Београду. Алтернативне деонице изводе се површински под истим условима као на деоници "Бранков мост – Стари Меркатор".

Простор кроз који пролазе основна и алтернативна траса ЛРТ представљају карактеристични новобеоградски отворени градски блокови, које карактеришу слободно постављене вишеспратнице око којих се налазе слободни простори уређени као велике блоковске зелене површине, дечија игралишта, спортски терени или паркинг простори. Углавном су то стамбени објекти, док су на појединим локацијама изграђени или планирани велики пословни комплекси различитих делатности.

Наведеном анализом утицаја разматрани су потенцијални негативни утицаји које један градски линијски шински систем може имати на животну средину, а који се, пре свега, односе на ниво буке и вибрација, могућност загађења вода, загађења тла и утицаја на геолошку средину, утицаја на вегетацију, као и на створене вредности и добра или визуелно загађење. Имајући у виду близину и карактер основне трасе и алтернативног решења, може се закључити да се урбанистички, саобраћајни и топографски услови обе трасе практично потпуно подударају, па су тиме и разматрани утицаји идентични.

4. за усвојене трасе УМП и ЛРТ, односно њихове сегменте, припремаће се планови детаљне регулације за које ће се вршити

стратешка процена утицаја сваког сегмента, односно фазе појединачно, у складу са Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину;

5. планираном изменом Генералног плана која се односи на Блок 67, мења се дефинисана намена у становање са претходном фазом коришћења за спортско село којом се не успоставља оквир за будуће развојне пројекте одређене прописима којима се уређује процена утицаја на животну средину те наведена измена није предмет стратешке процене утицаја у смислу одредаба Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину.

Узимајући у обзир наведено оцењено је да, на нивоу доношења одлуке о изменама Генералног плана Београда 2021, није целисходно приступити стратешкој процени утицаја на животну средину.

Иако је, након две године од ступања на снагу Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, надлежни орган стекао одређено искуство у сагледавању потребе израде стратешке процене утицаја, доношење одлуке није нимало једноставно. Доношењем Уредбе о утврђивању *Листе пројектата за које је обавезна процена утицаја и Листе пројектата за које се може захтевати процена утицаја на животну средину* ("Службени гласник РС", број 84/05), која је ступила на снагу 12. октобра 2005. године, поступак одлучивања је додатно отежан. Наиме, "Листа 2" пројектата за које се може захтевати процена утицаја на животну средину све планове који немају искључиво намену становања "кандидује" за одлучивање о потреби израде стратешке процене утицаја. С тим у вези потребан је додатни напор у погледу интерсекторске сарадње, те утврђивања што је могуће прецизније намене планова.

Треба истаћи да је за протекле две године Секретаријат за заштиту животне средине дао мишљење Секретаријату за урбанизам и грађевинске послове на 46 предлога решења о

неприступању стратешкој процени утицаја, односно на 39 предлога решења о приступању стратешкој процени утицаја на животну средину.

Пре давања сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину обезбеђује се учешће заинтересованих органа, организација и заинтересоване јавности у разматрању извештаја, у поступку излагања плана на јавни увид и одржавања јавне расправе. На основу спроведеног поступка јавног увида и јавне расправе и прикупљених мишљења на извештај о стратешкој процени утицаја, орган надлежан за припрему плана израђује *Извештај о учешћу заинтересованих органа и организација и јавности* и овај извештај доставља органу надлежном за заштиту животне средине уз захтев за давање сагласности на извештај о стратешкој процени.

Од 39 одлука о приступању изради стратешке процене утицаја, до данас је Секретаријату за заштиту животне средине достављено на оцену и давање сагласности четири извештаја о стратешкој процени утицаја. То су:

1. Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације за комплекс "Букуља", улица Велизара Косановића, Београд;
2. Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације две бензинске станице са мотелом на коридору аутопута Е70 (комплекси "Добановци-север" и "Добановци-југ");
3. Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације пословно-привредног комплекса "Клисина" у Батајници;
4. Извештај о стратешкој процени утицаја на животну средину Плана детаљне регулације саобраћајнице Јурија Гагарина на делу испод железничке пруге.

Секретаријат за заштиту животне средине извештаје о стратешкој процени оцењивао је применом критеријума прописаних Законом о

стратешкој процени утицаја на животну средину (Прилог II који је саставни део овог закона). На основу извршене оцене дата је сагласност на наведене извештаје о стратешкој процени, у форми управног решења са образложењем о разлозима за његово доношење.

Законом није решено како се поступа у случају одбијања захтева за давање сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја, имајући у виду да орган надлежан за припрему плана не може упутити план у даљу процедуру усвајања без прибављене сагласности на извештај о стратешкој процени утицаја. Узимајући то у обзир, свакако би требало омогућити подносиоцу захтева за давање сагласности да, у примереном року, изврши потребне измене или допуне извештаја, те настојати да извештај задовољи прописане критеријуме.

На крају треба имати у виду чињеницу да у 2005/2006. години, на нивоу Градске управе града Београда, није било захтева за консултацијама у погледу стратешке процене утицаја планова и програма из других области, изван урбанистичког планирања.

ЗАКЉУЧНЕ НАПОМЕНЕ

Досадашња искуства која се односе на предмет или процедуру спровођења поступака прописаних новим Законом о заштити животне средине и Законом о стратешкој процени утицаја на животну средину – обрађена су у овом раду, у мери која је довољна да би се стекао увид у питања заштите животне средине која су разматрана и укључивана у припрему и доношење урбанистичких планова.

На крају, истиче се да су надлежни органи током двогодишњег периода примене нових прописа готово у целини савладали кључна питања услова и мера, односно стратешке процене утицаја урбанистичких планова на животну средину и усагласили поступке доношења одлука. Потребно је закључити да су

надлежни органи исказали висок степен одговорности и сарадње, без одговарајуће обуке, дефинисане методологије и подршке и разумевања доносилаца одлука.

ЛИТЕРАТУРА

- 1 Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", број 135/04)
- 2 Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", број 135/04)
- 3 Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", број 47/03 и 34/06)
- 4 Одлука о неприступању изради стратешке процене утицаја измена Генералног плана Београда 2021 – Измене 2005/1 на животну средину ("Службени лист града Београда", број 19/05)

Аутори текста су Мирјана Гуцић, дипл. правник, Валентина Стерђевић, дипл. просторни планер, Славица Тошић, дипл. технолог запослени у Секретаријату за заштиту животне средине, Београд

УРБАНИСТИЧКИ ЗАВОД СУБОТИЦА

Током свог постојања Завод је више пута мењао облик организовања од установе, друштвеног предузећа до јавног предузећа. Утицај рада Завода за урбанизам општине Суботица на просторно и урбанистичко планирање свакако је неодвојив од непосредног руковођења локалних органа управе из ове области.

Почеци просторног и планског креирања Суботице датирају из XVIII века (које је водио Магистрат уз константно анализирање и решавање урбанистичко - архитектонских проблема града. Регулациони план из 1799. године рађен је на геодетској основи која је већ садржала катастарске честице. Град је тада био подељен на четири круга - реона. Најзначајнији плански подухват тога времена био је канал Дунав – Тиса и пројекат за пловни канал Палић - Лудаш - Тиса који није изграђен.

Следећи регулациони план Суботице датира из 1820. године. План се састојао од два картона од којих је сачуван само један. Овај план можемо сматрати као први урбанистички план, који је осим регулације садржао и развојне предлоге као што су стварање радне зоне у граничном појасу града (пеџаре ракије, уљаре, млинови) и проширење грађевинског рејона у правцу Мајшанских и Сегединских винограда.

Предлог ширења града у источном правцу је био веома осмишљен у погледу територијалног развоја града. Нажалост у наредном временском периоду није реализован, због изградње Панонске железничке пруге 1864. године. Према овом плану је реализована регулација великог броја Суботичких улица. Привременим Урбанистичким планом из 1934 године под руководством инжењера Отана Томићића и др. Косте Петровића извршено је зонирање града.

Урбанистички заводи су у Југославији настали у првим послератним годинама, у време обнове ратом разрушене земље. У том првом периоду свог настанка И рада, урбанистичке институције су биле део организације државне управе у саставу републичких министарстава за грађење или ресора за комуналне послове И локалну привреду.

Од 1956. до 1960. године урбанистичко пројектовање је преузео Секретаријат за урбанизам и комуналне послове Н.О. среза Суботица. У оквиру Секретаријата из области урбанизма вршене су: пројектовања детаљних урбанистичких планова, издавање локације за појединачне индивидуалне стамбене зграде на основу Директивне регулационе основе града Суботице, уже локације за пољопривредне објекте, искоччење објеката као и други геодетски радови, затим пројектовање паркова, блоковских зеленила и дрвореда.

Нова трансформација система функционисања у област просторног и урбанистичког планирања уследила је почетком 1960. године у Суботици је основан Биро за урбанизам уз финансирање среза. Пословање бироа надаље се састојало од урбанистичког планирања и геодетских радова.

Новом трансформацијом у Суботици је 1. новембра 1963. године основан је Завод за урбанизам и геодезију.

У циљу унапређења урбанизма у Суботици основано је урбанистичко друштво 1962. године. Чланови друштва су били стручњаци и заинтересовани грађани Суботице. У Суботици 1963. године је организовано урбанистичко саветовање и изложба на иницијативу урбанистичког друштва Србије.

Поводом 200 година урбанистичке делатности у Суботици 27. октобра 1980. године организована је свечаност са одлуком да се у будуће на Дан урбанизма 8. новембра, сваке године организује урбанистичка изложба, што је и остварено неколико наредних година.

Урбанистичко стваралачки догађај у Суботици запажен је у читавој земљи. Током године 1986. Суботици је додељена Борбена награда Војводине, за урбанистичко остварење реконструкције тргова и улица у центру града.

1990. године, уследила је нова организациона делатност Завода и фмиран је у Јавно предузеће "Завод за урбанизам, изградњу и уређивање општине Суботица"-Суботица.

Од 01. маја 1990. године Заводу је припојена стручна служба бивших самоуправних интересних заједница у стамбено –комуналној области.

Одлуком Скупштине општине Суботица која је донета на седници одржаној 08. јула 2005. године основана су два нова Јавна предузећа од којих је једно ЈП "Завод за урбанизам општине Суботица".

Организација пословања Јавног предузећа "Завод за урбанизам општине Суботица" спроводи се кроз следеће службе и одељења:

- Служба урбанистичког и просторног планирања,
- Служба економско-финансијских и правних послова,
- Одељење за развојни консалтинг,
- Одељење за заштиту животне средине.

Делатност просторног и урбанистичког планирања за потребе општине Суботица као и за потребе других наручилаца, послове развојног консалтинга као и правила очувања заштите животне средине Завод реализује са 46 запослених, у оквиру следеће кадровске структуре: магистар архитектуре и инжењерстса за заштиту животне средине (2), дипломирани

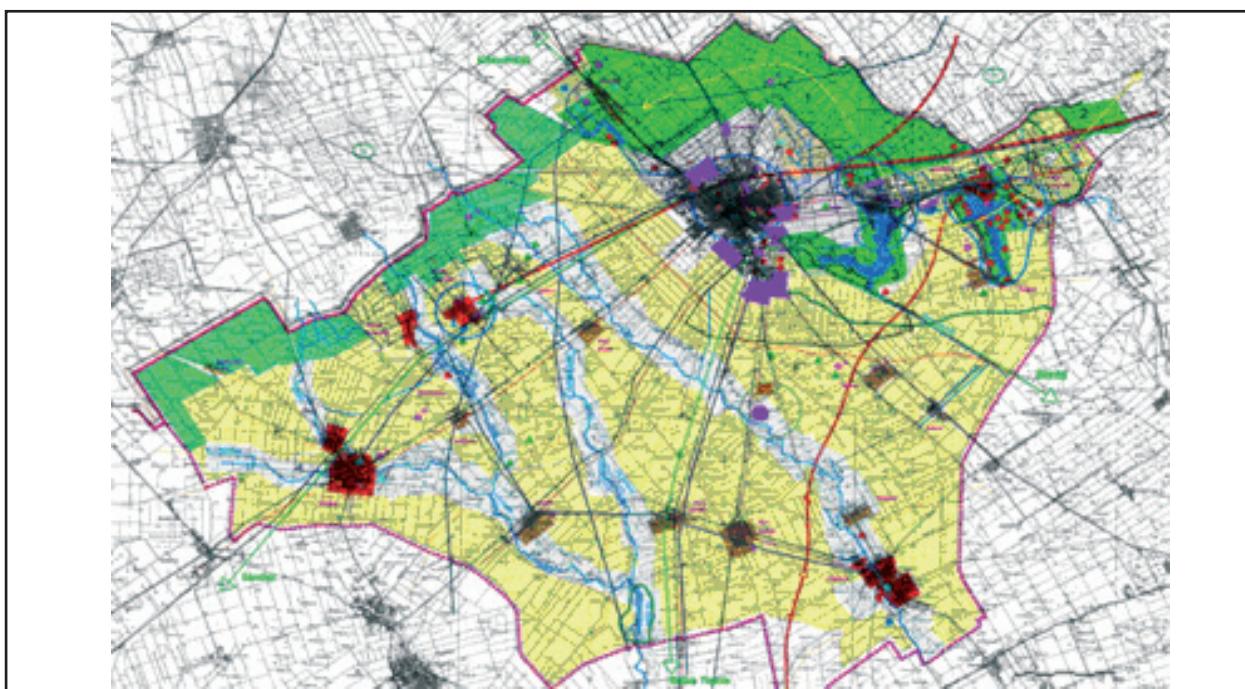
инжењери архитектуре (9), дипломирани инжењери грађевинарства (4), дипломирани инжењери саобраћаја (3), дипломирани инжењери информатике (1), дипломирани инжењери електротехнике (1), дипломирани инжењери геодезије (1), дипломирани географ (1), дипломирани економисти (2), дипломирани правник (1), економиста (1) инжењер електротехнике (1), техничари разных профиле (12), остали (ВКВ, КВ, усмерено образовање, осмогодишња школа).

Период између одржавања два научно-стручна 2005-2007.године, Асоцијације просторних планера Србије у Заводу су поред бројних урбанистичких пројеката, планова детаљне регулације урађени и у духу законске регулативе промовисани планови:

- Просторни плана општине Суботица,
- Генерални план Суботица-Палић2020.година,
- План детаљне регулације "Бање Палић".

Просторни план општине Суботица (у даљем тексту План) је припремљен према Одлуци СО Суботица, објављеној у Службеном листу општине Суботица, број 59 од 23.12.2004. године. Финансирање изrade Плана обезбедило је ЈП "Дирекција за изградњу општине Суботица", док је за обрађивача Плана одабрано ЈП "Завод за урбанизам општине Суботица". Носилац изrade Плана је СО Суботица са којом је извођач склопио уговор бр. У-262-1/04/05-2 закључен 28.10.2005. године.

Изради Плана и доношењу Одлуке о изради Плана претходила је израда Програма изrade Плана, који је усвојен на седници СО Суботица децембра 2004. године, и према коме је План и урађен. Програмом је утврђена неопходност изrade Плана у складу са Законом о планирању и изградњи (Службени гласник Републике Србије бр. 47/03) и са решењима Закона о просторном плану Републике Србије (Службени гласник Републике Србије, бр.

13/96). Ова два закона чине правни основ за израду Плана, који је урађен водећи рачуна и о решењима Генералног плана Суботице, усвојеног 2006. године.

План представља један од кључних инструмената за реализацију идеје о одрживом развоју територије општине Суботица и њених саставних делова (11 катастарских општина), засноване на принципима Агенде 21, УН HABITAT, SEMAT, олборшке, софијске, лисабонске и других декларација, повеља и стратешких докумената који обавезују Републику Србију и њене општине да их поштују и примењују како у планирању тако још више у остваривању планских решења која се односе на заштиту и коришћење просторних ресурса и вредности, уређење територије Општине и основних намена земљишта (пољопривредно, шумско, водно и грађевинско земљиште, као и заштитни појасеви регионалне инфраструктуре) и просторни развој читаве територије општине Суботица.

Планом су дефинисана основна решења, смернице, политике и пропозиције заштите, уређења и развоја територије општине Суботица, коришћења основних ресурса и вредности који се на њој налазе, чинећи јединствен комплекс у ширем регионалном окружењу пре свега са општинама Бачка Топола и Кањижа, као и потен-

цијални функционални систем прекограницно са суседним регионом Јужна Мађарска, односно градом Сегедином у Мађарској.

Овај План је урађен применом тзв. SWOT (MSMO) анализе, односно објективног сагледавања **моћи и слабости** текућег стања просторног развоја, односно **могућности и ограничења** будућег развоја Општине у њеном регионалном окружењу. Приликом израде овог Плана применењен је **интегрални метод** где су равноправно и међузависно посматране три основне димензије просторног развоја: економско-географска, економска и социјално-културна и то у реалном (за прву фазу) и предпостављеном (дугорочно) институционалном контексту Општине, Покрајине, Републике, а у перспективи Европске Уније. Ова међузависност постављена је тако да помаже остварењу и појединачних секторских пројекта али и хоризонталној и вертикалној координацији код планирања, програмирања и извођења акција на територији Општине, од којих неке и у могућој сарадњи са суседним општинама у Покрајини или у Јужној Мађарској. Овај метод подразумева примену принципа: **Индуктивности**, односно детаљног упознавања са простором Општине, њеним становницима и њиховим проблемима и тежњама;

Одрживости, односно пажљивог односа према ресурсима и вредностима Општине, уз посебну пажњу према необновљивим ресурсима и вредностима;

Демократичности, односно сагледавања проблема у транспарентном, отвореном поступку и разговорима са свим кључним актерима развоја али и становницима насеља општине Суботица; **Реалности**, односно дефинисања стратешких циљева, оперативних задатака и приоритета који могу да се реализују у периоду 2007-2010. године;

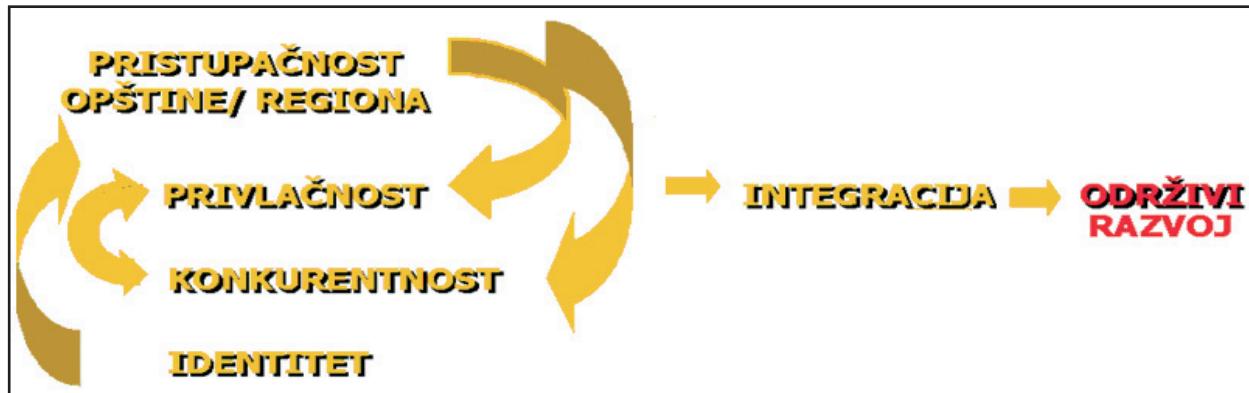
Флексибилности, односно отворености Плана ка свим интересима у простору Општине уз могућност прилагођавања Плана и планске решења промењеним условима у будућности;

Органског развоја, односно постављања циљева, концепције и планских решења тако да произилазе из локалних могућности ослоњени на локални систем вредности, уз поштовање развоја система од стратешког значаја за Покрајину и Државу.

Овај План је дефинисан тако да сагледава основни циљ, оперативне циљеве и приоритете, као и основну концепцију просторног развоја општине Суботица у три временска пресека:на

- Временски пресек 2007-2011. за она планска опредељења за која постоје аргументи о неопходности и оправданости са основа одрживог економског и социјалног развоја и за чију реализацију одговорност преузима садашња општинска управа, институције и органи СО Суботица;

Задаци просторног плана

- Временски период 2011-2015. за значајне планске пројекте које је могуће реализовати уз помоћ европских фондова доступних Србији у фази приступања Европској Унији, као и фондова Републике Србије;
- Временски период иза 2015. године, без лимита, за стратешке идеје – водиље којима се дугорочно усмерава просторни развој општине Суботица у периоду ширих регионалних интеграција у Србији и Европи.

У изради Плана, поред стручњака из завода за урбанизам из Суботице учествовали су и експерти Грађевинског факултета као и екипа експерата из научних установа из Београда ангажована преко Грађевинског факултета Суботица. Осим тога, у изради Плана учествовали су и представници надлежних општинских и покрајинских институција, суседних општина Кањижа, Бачка Топола и Сомбор, грађана из свих насеља општине и органа Општине. Верификацију Стратегије и Предлога Плана вршила је комисија за планове Општине као и Републичка Комисија за просторне планове а према одредбама Закона.

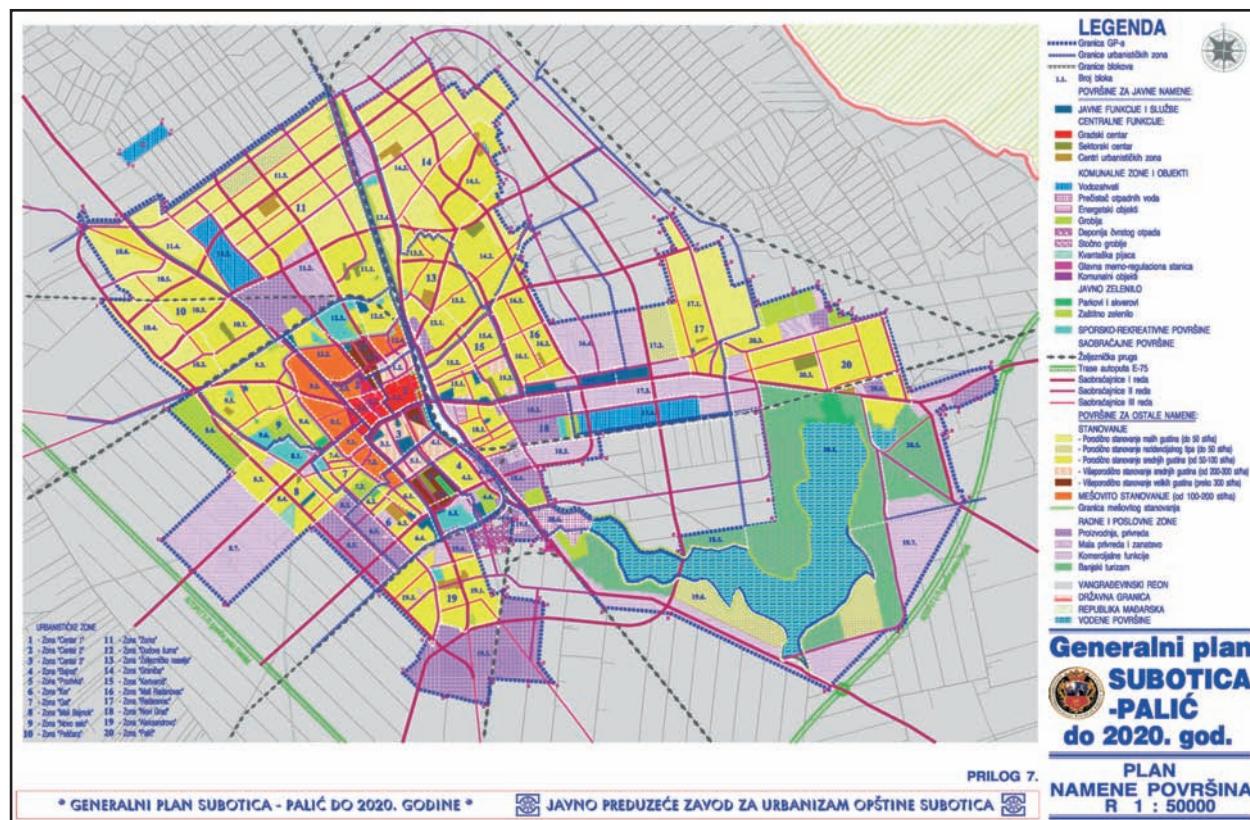
Генералног плана Суботица – Палић до 2020. године је урађен према Одлуци о приступању изради са Изменом и допуном (Службени лист општине Суботица бр. 16/99 и 37/2002) утврђене су границе обухвата плана – грађевински реон и дефинисани циљеви и задаци просторно-планској уређења насеља.

Програмом је дефинисан положај Суботице у плановима ширих просторних целина у мрежи градских центара у Србији, однос Суботице и приградских насеља на територији њене општине. Сагледана су посебна обележја идентитета Суботице и Палића, њихове урбане и еколошке вредности, постојећа просторно-планска, урбанистичка документација, потребни услови надлежних комуналних предузећа проистекли из концепта плана и друга документација од значаја за израду Генералног плана. Дефинисан је грађевински реон и његова подела на јавно и остало грађевинско земљиште, циљеви и развојне могућности и ограничења уређења и изградње насеља Суботице и Палића.

2004. године донет је Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину. У складу са чланом 46. Закона о планирању и изградњи (Сл. гласник РС бр 47/2003) и чланом 9. став 5., Закона о стратешкој процени утицаја на животну средину, Скупштина општине Суботица 23. децембра 2005. године донела је нову Одлуку о изради генералног плана Суботица – Палић до 2020. године.

Саставни део Одлуке је и Одлука о изради Стратешке процене утицаја на животну средину за Генерални план Суботица – Палић 2020. године. Циљ изrade Генералног плана Суботица-Палић до 2020. године који је усвојила Скупштина општина Суботица на 28 седници, одржаној 14. јула 2006. године, је стварање услова за планско усмеравање изградње и обликовања насеља као просторно функционалне целине у складу са његовим значајем и положајем у ширем окружењу, на темељима одрживог развоја - очувања постојећих и стварања нових вредности у простору, обезбеђења услова економске и социјалне обнове и просперитета уз уважавање свих примарних и секундарних потреба становника у погледу обезбеђења квалитетније средине за рад и живљење, те заустављању негативног демографског тренда.

Основа ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ ЗА ДЕО ПРОСТОРА "БАЊЕ ПАЛИЋ" НА ПАЛИЋУ утврђена је Генералним планом Суботица-Палић до 2020. г. ("Службени лист општине Суботица" број 16/06 од 17.07.2006. г.) у циљу привођења намени.

Према Генералном плану простор у оквиру Плана је већим делом намењен бањском туризму и парковским површинама, док је део у уз североисточну границу намењен становању. У северозападном делу простора пролази коридор градске саобраћајнице II реда која представља западну обилазницу око Палићког језера.

Део обухваћеног простора је претходно обрађен Регулационим планом комплекса "Великог парка" на Палићу елаборат У-7/95 ("Службени лист општине Суботица" бр. 13/98). Планирана организација, уређење и грађење простора већим делом је непромењена уградњена у План детаљне регулације за део простора Бање Палић, односно започета градња на овом простору сматра се стеченом урбанистичком обавезом, као и сви услови који су за овај простор утврђени од стране надлежних органа и организација и који су уградњени у Регулациони план Великог парка и на бази којих је утврђено урбанистичко решење и који се преузимају овим Планом.

Простор непосредног урбаног окружења који са југа тангира границу плана разрађен је Детаљним урбанистичким планом за "Викенд насеље" на Палићу У-71/94 (Службени лист општине бр. 8/95, за који је у складу са Законом о планирању и изградњи донесена Одлука о одређивању делова плана који нису у супротности са законом и могу се примењивати и објављена у Службеном листу општине Суботица бр. 52/03) и представљају стечену урбанистичку обавезу како би се обезбедио континуитет у планирању, уређењу и грађењу те како би обухваћен простор био усаглашен са окружењем.

Стеченом урбанистичком обавезом сматрају се и сви Актови о урбанистичким условима и одобрења за изградњу, као и Урбанистички пројекти издати на основу Привремених правила грађења до доношења Генералног плана Суботица-Палић до 2020. год. (Службени лист општине Суботица број 52/2003) и на основу

Регулационог плана комплекса "Великог парка" на Палићу (Службени лист општине бр. 13/98, за који је у складу са Законом о планирању и изградњи донесена Одлука о одређивању делова плана који нису у супротности са законом и могу се примењивати и објављена у Службеном листу општине Суботица бр. 52/03) и то на простору у оквиру овог Плана, а којима није истекао рок важења.

Опредељење менаџмента Завода за системски рад, односно интегрално осигурање квалитета резултирало је увођењем међународног стандарда система квалитета серије ISO 9001:2000. Постојећим признањима у Заводу току 2006. године приклучила се и III награда са 15. САЛОНА УРБАНИЗМА одржаног у Новом Саду, за ПЛАН ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за део простора оивичен улицама Максима Горког, Београдски пут, Блашака Рајића и Марковог пута у Суботици.

Циљ изrade плана је привођење простора наменама утврђеним ГП Суботица –Палић до 2020- вишепородичном становању са пратећим функцијама становања.

На концепт плана утицао је и сам положај предметног простора који са северозапада тангира заштићено историјско језгро Суботице, а са југоистока насеље Прозивка изграђено објектима вишепородичног становања велике густине и спратности. Обухваћени простор од 93ha карактеришу дотрајале и граду непримерене физичке структуре, те је зато предмет репланирања са циљем регенерације у урбано ткиво, уз

рационалније кориштење земљишта и претварање у структуре које карактеришу савремени градски начин живљења са свим особинама хабитабилности. Планским решењем заснованим на начелу одрживог развоја обезбеђено је унапређење јавних простора, усклађеност социјалног развоја, економска ефикасност, заштита културног наслеђа и животне средине. План представља основ за будуће архитектонско обликовање блокова и њихову непосредну изградњу и реконструкцију.

Ауторски тим ПЛАНА ДЕТАЉНЕ РЕГУЛАЦИЈЕ за део простора оивичен улицама Максима Горког, Београдски пут, Блашака Рајића и Марковог пута у Суботици су:

Драгана Мијатовић дипл.инг.арх.;
Корнелија Еветовић Цијанов дипл.инг.арх.;
Стипан Јарамазовић дипл.инг.саоб.;
Александар Аалавантић дипл.инг.арх.;
Атила Пести дипл.инг.грађ.;
Олга Рус арх.техн.

за вашу документацију

ЗАКОНСКА РЕГУЛАТИВА У ОБЛАСТИ ЗАШТИТЕ ЖИВИТНЕ СРЕДИНЕ

ОПШТА АКТА

1. Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04)
- члан 128. До доношења прописа на основу овлашћења из овог закона примењиваће се прописи донети на основу
- 1) Закона о основама заштите животне средине ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 24/99, 44/99)
- 2) Закона о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95, 44/95).
- члан 129. Даном ступања на снагу овог закона престаје да важи
- 1) Закон о основама заштите животне средине ("Службени лист СРЈ", бр. 24/98, 24/99, 44/99)
- 2) Закон о заштити животне средине ("Службени гласник РС", бр. 66/91, 83/92, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95, 44/95), осим одредаба којима се уређује заштита ваздуха, заштита природних добара и заштита од буке.
2. Закон о процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04)
- члан 46. До доношења акта из члана 4. став 1. и члана 17. став 4. овог закона, примењиваће се Правилник о анализи утицаја објекта односно радова на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 61/92) и Правилник о условима и критеријумима за израду анализе утицаја објекта и радова на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 49/01)
3. Закон о стратешкој процени утицаја на животну средину ("Службени гласник РС", бр. 135/04)
4. Закон о интегрисаном спречавању и контроли загађивања животне средине ("Службени гласник РС", бр. 135/04)

ЗАШТИТА ПРИРОДНИХ ВРЕДНОСТИ¹

1. Закон о националним парковима ("Службени гласник РС", бр. 39/93, 44/93, 53/93, 67/93, 48/94)
2. Уредба о заштити природних реткости ("Службени гласник РС", бр. 50/93, 93/93)
3. Правилник о начину обележавања заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92, 24/94, 17/96)
4. Правилник о категоризацији заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92)
5. Правилник о регистру заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92)
6. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Стари Бегеј – Царска бара" ("Службени гласник РС", бр. 56/94)
7. Уредба о заштити специјалног резервата природе вЛудашко језерог ("Службени гласник РС", бр. 56/94)
8. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Обедска бара" ("Службени гласник РС", бр. 56/94)
9. Уредба о заштити специјалног резервата природе вЗасавицаг ("Службени гласник РС", бр. 19/97)
- 10 Уредба о заштити специјалног резервата природе "Пашњаци велике дропље" ("Службени гласник РС", бр. 37/97)
11. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Карађорђево" ("Службени гласник РС", бр. 37/97)
12. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Селевењске пустаре" ("Службени гласник РС", бр. 37/97)
13. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Ковиљско - петроварадински рит" ("Службени гласник РС", бр. 27/98)
14. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Горње Подунавље" ("Службени гласник РС", бр. 45/01)
15. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Слано копово" ("Службени гласник РС", бр. 74/01)

планер

16. Уредба о заштити специјалног резервата природе "Делиблатска пешчара" ("Службени гласник РС", бр. 3/02)
17. Уредба о заштити споменика природе "Дунавски парк" ("Службени гласник РС", бр. 25/98)
18. Правилник о начину обележавања заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92, 24/94, 17/96)
19. Правилник о категоризацији заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92)
20. Правилник о регистру заштићених природних добара ("Службени гласник РС", бр. 30/92)
21. Одлука о стављању под заштиту биљних врста као природних реткости ("Службени гласник РС", бр. 11/90, 49/91)
22. Одлука о стављању под заштиту животињских врста као природних реткости ("Службени гласник РС", бр. 11/90, 49/91)

ВАЗДУХ

1. Уредба о утврђивању Програма контроле квалитета ваздуха у 2004. и 2005. години ("Службени гласник РС", бр. 48/04)
2. Правилник о граничним вредностима, методама мерења имисије, критеријумима за успостављање мерних места и евидентирања података ("Службени гласник РС", бр. 54/92, 30/99)
3. Правилник о граничним вредностима емисије, начину и роковима мерења и евидентирања података ("Службени гласник РС", бр. 30/97, 35/97)
4. Правилник о ближим условима које морају да испуњавају стручне организације које врше мерења емисије и имисије ("Службени гласник РС", бр. 5/02)

ВОДА

1. Закон о водама ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 53/93, 54/96)
2. Закон о флуорисању воде за пиће ("Службени гласник РС", бр. 35/94, 38/94, 25/96)

3. Уредба о класификацији вода ("Службени гласник РС", бр. 5/68, 33/75)
4. Уредба о категоризацији водотока ("Службени гласник РС", бр. 33/75)
5. Правилник о опасним материјама у водама ("Службени гласник РС", бр. 31/82)
6. Правилник о хигијенској исправности воде за пиће ("Службени лист СРЈ", бр. 42/98, 44/99)
7. Правилник о квалитету природне минералне воде ("Службени лист СРЈ", бр. 45/93)
8. Правилник о условима које морају да испуњавају предузећа и друга правна лица која врше одређену врсту испитивања квалитета површинских и подземних вода, као и испитивање квалитета отпадних вода ("Службени гласник РС", бр. 41/94, 47/94)
9. Правилник о одређивању пословних и других објеката за које није потребно прибављање водопривредних услова ("Службени гласник РС", бр. 41/94)
- 10 План за заштиту вода од загађивања ("Службени гласник РС", бр. 6/91)

ЗЕМЉИШТЕ

1. Закон о пољопривредном земљишту ("Службени гласник РС", бр. 49/92, 53/93, 67/93, 48/94, 46/95, 54/96, 14/00)
2. Закон о геолошким истраживањима ("Службени гласник РС", бр. 44/95)
3. Закон о рударству ("Службени гласник РС", бр. 44/95)
4. Правилник о дозвољеним количинама опасних и штетних материја у земљишту и води за наводњавање и методама њиховог испитивања ("Службени гласник РС", бр. 23/94)

БУКА

1. Правилник о дозвољеном нивоу буке у животној средини ("Службени гласник РС", бр. 54/92)

ЈОНИЗУЈУЋЕ ЗРАЧЕЊЕ

1. Закон о заштити од јонизујућих зрачења ("Службени лист СРЈ", бр. 46/96)

2. Правилник о границама изнад којих становништво и лица која раде са изворима јонизујућих зрачења не смеју бити изложени озрачењу, о мерењима степена изложености јонизујућим зрачењима лица која раде са изворима тих зрачења и о провери контаминације радне околине ("Службени лист СРЈ", бр. 31/89, 63/89)
3. Правилник о границама излагања јонизујућим зрачењима ("Службени лист СРЈ", бр. 32/98)
4. Правилник о местима и временским интервалима систематског испитивања садржаја радионуклида у животној средини, раном откривању и обавештавању о радиоактивној контаминацији животне средине ("Службени лист СФРЈ", бр. 84/91)
5. Правилник о начину вођења евиденције о изворима јонизујућег зрачења и о зрачењу становништва и лица која су при раду изложена дејству јонизујућих зрачења ("Службени лист СФРЈ", бр. 40/86)
6. Правилник о стручној спреми, здравственим условима и здравственим прегледима лица која могу радити са изворима јонизујућих зрачења ("Службени лист СФРЈ", бр. 40/86)
7. Правилник о интервентним и изведеним интервентним нивоима и мерама за заштиту становништва, домаћих животиња и пољопривреде (ветеринарство, биљна производња и водопривреда) у ванредном догађају ("Службени лист СФРЈ", бр. 18/92)
8. Правилник о границама радиоактивне контаминације животне средине и о начину спровођења деконтаминације ("Службени лист СРЈ", бр. 9/99)
9. Правилник о начину сакупљања, евидентирања, обрађивања, чувања, коначног смештаја и испуштања радиоактивних отпадних материја у човекову околину ("Службени лист СФРЈ", бр. 40/86)
10. Правилник о начину и условима сакупљања, чувања, евидентирања, складиштења, обрађивања и одлагања радиоактивног отпадног материјала ("Службени лист СРЈ", бр. 9/99)
11. Правилник о начину примене извора јонизујућег зрачења у медицини ("Службени лист СРЈ", бр. 32/98, 33/98)
12. Правилник о условима за промет и коришћење радиоактивних материјала, рендген-апарата и других уређаја који производе јонизујуће зрачење ("Службени лист СРЈ", бр. 32/98)
13. Правилник о условима које морају испуњавати правна лица за вршење систематског испитивања садржаја радионуклида у животну средину ("Службени лист СРЈ", бр. 32/98)
14. Одлука и систематском испитивању садржаја радионуклида у животној средини ("Службени лист СРЈ", бр. 45/97)
15. Одлука о начину и условима систематског испитивања присуства радионуклида у животној средини у околини нуклеарног објекта ("Службени лист СРЈ", бр. 42/97)
16. Одлука о условима за промет и коришћење нуклеарних материјала и начину вођења евиденције о нуклеарним материјалима по зонама материјалних биланса ("Службени лист СРЈ", бр. 42/97)
17. Решење о одређивању стручних институција за вршење узорковања, мерења и испитивања садржаја радионуклида у грађевинским материјалима ("Службени гласник РС", бр. 33/95)
18. Одлука о условима које морају испуњавати правна лица за вршење мерења ради процене степена изложености јонизујућим зрачењима лица која раде на изворима зрачења, пацијената и становништва ("Службени лист СРЈ", бр. 45/97)
19. Решење о утврђивању организација које испуњавају услове за систематско испитивање контаминације радиоактивним материјама ("Службени лист СФРЈ", бр. 40/86)

ШУМЕ

1. Закон о шумама ("Службени гласник РС", бр. 46/91, 83/92, 54/93, 67/93, 48/94, 54/96)
2. Правилник о облику и садржини шумског жига, обрасцу пропратнице, односно отпремнице, условима, начину и року жигосања посеченог дрвета ("Службени гласник РС", бр. 95/92)
3. Правилник о начину обележавања стабала за сечу шума, начину евидентирања тих стабала у дозначним књигама, облику и садржини дозначне књиге ("Службени гласник РС", бр. 95/92)

ЛОВСТВО И РИБАРСТВО

1. Закон о ловству ("Службени гласник РС", бр. 39/93, 44/93, 60/93)
2. Закон о рибарству ("Службени гласник РС", бр. 35/94, 38/94)
3. Правилник о висини штете за бесправно уловљену или на други начин уништену дивљач ("Службени гласник РС", бр. 19/00, 29/00)
4. Правилник о садржини и начину израде ловне основе ловишта, ловне основе ловног подручја и годишњег плана газдовања ловиштем ("Службени гласник РС", бр. 13/94, 11/95)
5. Правилник о садржини програма за реализацију мера и активности и садржини пројекта за изградњу, за производњу и гајење дивљачи ("Службени гласник РС", бр. 67/91)
6. Правилник о начину обележавања граница рибарског подручја, односно дела рибарског подручја на којем је забрањен или ограничен риболов ("Службени гласник РС", бр. 49/95)
7. Наредба о установљавању ловостаја за поједине врсте риба на рибарском подручју или на деловима рибарског подручја и о заборани лова риба које немају прописану величину ("Службени гласник РС", бр. 12/95)
8. Наредба о ловостају дивљачи ("Службени гласник РС", бр. 84/93, 5/98, 22/99, 32/99)

ОТПАД

1. Закон о поступању са отпадним материјама ("Службени гласник РС", бр. 25/96, 26/96)
2. Правилник о документацији која се подноси уз захтев за издавање дозволе за увоз, извоз и транзит отпада ("Службени лист СРЈ", бр. 69/99)
3. Правилник о критеријумима за одређивање локације и уређење депонија отпадних материјала ("Службени гласник РС", бр. 54/92)

ОПАСНЕ МАТЕРИЈЕ

1. Закон о промету експлозивних материја ("Службени лист СФРЈ", бр. 30/85, 6/89, 53/91 и "Службени лист СРЈ", бр. 24/94, 28/96)

2. Закон о превозу опасних материја ("Службени лист СФРЈ", бр. 27/90, 45/90 и "Службени лист СФРЈ", бр. 24/94, 28/96, 21/99)
3. Закон о производњи и промету отровних материја ("Службени лист СРЈ", бр. 15/95, 28/96)
4. Закон о експлозивним материјама, запаљивим течностима и гасовима ("Службени гласник СРС", бр. 44/77, 45/85, 18/89 и "Службени гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94)
5. Закон о електроенергетској, грађевинској и инспекцији парних котлова ("Службени гласник СРС", бр. 5/83, 15/83, 45/85, 6/89, 59/89 и "Службени гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94, 44/95)
6. Закон о одбрани ("Службени гласник РС", бр. 45/91, 58/91, 53/93, 67/93, 48/94)
7. Правилник о изградњи постројења за течни нафтни гас и о ускладиштавању и претакању течног нафтног гаса ("Службени лист СФРЈ", бр. 24/71)
8. Правилник о означавању отрова који се стављају у промет на домаћем тржишту ("Службени лист СРЈ", бр. 18/92, 50/92)
9. Правилник о начину уништавања лекова, помоћних лековитих средстава и медицинских средстава ("Службени лист СРЈ", бр. 16/94, 22/94)
10. Правилник о уништавању неупотребљених отрова и амбалаже која је коришћена за паковање отрова и о начину повлачења отрова из промета ("Службени лист СФРЈ", бр. 7/83)
11. Правилник о критеријумима за разврставање отрова у групе и о методама за одређивање степена отровности појединих отрова ("Службени лист СФРЈ", бр. 79/91)
13. Правилник о начину нешкодљивог уклањања и искоришћавања животињских лешева ("Службени гласник РС", бр. 7/81)
14. Правилник о условима који морају да испуњавају објекти у којима се врши нешкодљиво уклањање и прерада животињских лешева, класичних конфиската, отпадака и крви ("Службени гласник РС", бр. 7/81)
15. Правилник о методологији за процену опасности од хемијског удеса и од загађивања животне средине, мерама припреме и мерама за отклањање последица ("Службени гласник РС", бр. 60/94, 63/94)

16. Правилник о начину поступања са отпацима који имају својства опасних материја ("Службени гласник РС", бр. 12/95)

УРЕЂЕЊЕ ПРОСТОРА И ИЗГРАДЊА

1. Закон о планирању и изградњи ("Службени гласник РС", бр. 47/03)
2. Закон о комуналним делатностима ("Службени гласник РС", бр. 16/97, 42/98)
3. Закон о јавним путевима ("Службени гласник РС", бр. 101/05)
4. Закон о експропријацији ("Службени гласник РС", бр. 53/95, 23/01)
5. Закон о просторном плану Републике Србије ("Службени гласник РС", бр. 13/96)

ЗДРАВСТВО И КВАЛИТЕТ ПРЕХРАМБЕНИХ ПРОИЗВОДА

1. Закон о заштити становништва од заразних болести које угрожавају целу земљу ("Службени лист СФРЈ", бр. 51/84)
2. Закон о здравственој исправности животних намирница и предмета опште употребе, ("Службени лист СФРЈ", бр. 53/91 и "Службени лист СРЈ", бр. 24/94, 28/96)
3. Закон о контроли квалитета пољопривредних и прехранбених производа у спољнотрговинском пословању ("Службени лист СРЈ", бр. 12/95, 28/96)
4. Закон о здравственој заштити ("Службени гласник РС", бр. 17/92, 26/92, 50/92, 52/93, 25/96)
5. Закон о санитарном надзору ("Службени гласник РС", бр. 34/94)
6. Закон о забрани пушења у затвореним просторијама ("Службени гласник РС", бр. 16/95)
7. Закон о надзору над прехранбеним производима биљног порекла ("Службени гласник РС", бр. 25/96)
8. Уредба о здравственој заштити становништва од заразних болести ("Службени гласник РС", бр. 5/94)
9. Правилник о мерама за заштиту од ширења заразе унутар здравствених организација ("Службени лист СФРЈ", бр. 49/86)

10. Правилник о количинама пестицида и других отровних материја, антибиотика и микотоксина који се могу налазити у животним намирницама ("Службени лист СРЈ", бр. 5/92)

11. Правилник о доказима који се прилажу уз захтев за издавање санитарне сагласности ("Службени гласник РС", бр. 5/95)
12. Правилник о облику и садржини знака забране пушења ("Службени гласник РС", бр. 30/95)

БИЉНИ И ЖИВОТИЊСКИ СВЕТ

1. Закон о заштити биља од болести и штеточина које угрожавају целу земљу ("Службени лист СФРЈ", бр. 74/89 и "Службени лист СРЈ", бр. 24/94, 28/96)
2. Закон о заштити животиња од заразних болести које угрожавају целу земљу ("Службени лист СФРЈ", бр. 43/86, 53/91 и "Службени лист СРЈ", бр. 24/94, 28/96)
3. Закон о промету средстава за заштиту биља ("Службени лист СРЈ", бр. 57/93, 24/94, 28/96)
4. Закон о заштити биља од болести и штеточина ("Службени гласник СРС", бр. 14/84, 6/89)
5. Закон о здравственој заштити животиња ("Службени гласник РС", бр. 37/91, 50/92, 33/93, 52/93, 53/95, 67/93, 48/94)
6. Закон о заштити биља од болести и штеточина ("Службени гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94)
7. Правилник о максималним количинама штетних материја у сточној храни ("Службени лист СФРЈ", бр. 2/90, 27/90)
8. Правилник о условима и мерама за хумано хватање и уништавање паса и мачака луталица ("Службени гласник РС", бр. 29/94)
9. Правилник о начину вођења евиденције о издатим и продуженим уверењима о здравственом стању животиња, о њиховом преносу, као и о обрасцу за вођење ове евиденције ("Службени гласник РС", бр. 44/94)
10. Правилник о мерама за заштиту од мучења при извођењу мера здравствене заштите животиња, извођењу експеримената на животињама и извођењу других поступака са животињама, о мерама за спречавање злостављања животиња, као и одређивању врсте средстава која се могу користити за убијање животиња на хуман начин ("Службени гласник РС", бр. 44/94)

ЕЛЕМЕНТАРНЕ И ДРУГЕ ВЕЋЕ НЕПОГОДЕ

1. Закон о заштити од елементарних и других већих непогода ("Службени гласник РС", бр. 20/77)
2. Закон о коришћењу средстава за санацију и заштиту од елементарних непогода ("Службени гласник РС", бр. 50/92)
3. Закон о заштити од пожара ("Службени гласник РС", бр. 37/88 и "Службени гласник РС", бр. 53/93, 67/93, 48/94)
4. Правилник о утврђивању листе питања за прикупљање и преношење података службе осматрања и обавештавања ("Службени лист СРЈ", бр. 8/96)

¹ Наведена су само заштићена природна добра која су стављена под заштиту актима Народне скупштине РС и Владе Републике Србије

ОСТАЛИ ПРОПИСИ

1. Закон о предузећима ("Службени лист СРЈ", бр. 29/96, 33/96, 29/97, 59/98, 74/99, 9/01, 36/02)
2. Царински закон ("Службени лист СРЈ", бр. 45/92, 16/93, 50/93, 24/94, 28/96, 29/97, 59/98, 17/99, 44/99, 23/01, 36/02, 7/03)
3. Закон о спољнотрговинском пословању ("Службени лист СРЈ", бр. 46/92, 49/92, 16/93, 24/94, 28/96)
4. Закон о страним улагањима ("Службени лист СРЈ", бр. 79/94, 29/96)
5. Закон о слободним зонама ("Службени лист СРЈ", бр. 81/94, 28/96)
6. Закон о стандардизацији ("Службени лист СРЈ", бр. 30/96, 59/98, 70/01, 8/03)
7. Закон о приватним предузетницима ("Службени гласник РС", бр. 54/89, 9/90 и ("Службени гласник РС", бр. 19/91, 46/91, 31/93, 39/93, 53/93, 67/93, 48/94, 53/95, 35/02)
8. Закон о приватизацији ("Службени гласник РС", бр. 38/01, 18/03)
9. Закон о заштити на раду ("Службени гласник РС", бр. 42/91, 53/93, 67/93, 48/94)
10. Закон о јавном реду и миру ("Службени гласник РС", бр. 51/92, 53/93, 67/93, 48/94)
11. Закон о туризму ("Службени гласник РС" бр. 35/94, 38/94, 48/99)
12. Правилник о разврставању, минималним условима и категоризацији угоститељских објеката ("Службени гласник РС" бр. 66/94, 3/95)

ПРОЦЕНА УТИЦАЈА ПУТА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ НА ПРИМЕРУ ОБИЛАЗНИЦЕ ОВЧАР БАЊЕ

Александра Јовановић

Yоквиру путне мреже наше земље Магистрални пут М – 5 представља једну од најважнијих саобраћајница, која повезује велике територијалне просторе и већи број путних праваца. Готово целокупан саобраћај из централне Србије, који гравитира ка Босни, Црној Гори и Јадранском мору и обрнуто, упућен је на ову саобраћајницу. Постојећи пут са својим елементима омогућава добре саобраћајне услуге, изузев неколико нерешивих потеза кроз насељена места и тешке теренске услове. Један од таквих нерешених и тешких потеза је пролаз ове саобраћајнице кроз насеље Овчар Бању и овчарскокабларски теснац у зони изграђене бране на Западној Морави.

Истраживања која се баве проблематиком дефинисања еколошких потенцијала за потребе одређивања могућег ризика због изградње обилазнице Овчар Бање на путу М - 5, моста преко Западне Мораве и тунела "Мечкино брдо", показују да се сви непосредни утицаји јављају у одређеним границама у односу на просторни положај објекта. Ове границе првенствено зависе од саобраћајног оптерећења, морфолошких карактеристика терена као и појединих потенцијала. Зона утицаја је генерално најужа у погледу потенцијала тла.

За планирано саобраћајно оптерећење и структуру саобраћајног тока, онако како је то дефинисано меродавном саобраћају, као и за морфолошке карактеристике простора дуж будуће обилазнице, тунела и моста, треба очекивати директне утицаје у границама до 100 метара са једне и друге стране објекта. На основу ових чињеница, за потребе евидентирања основних еколошких потенцијала у оквиру анализiranog коридора, дефинисана је зона ширине 100 метара са једне и друге стране у којој су могући изражени негативни утицаји.

Проблематика заштите животне средине поводом изградње обилазнице Овчар Бање, тунела и моста преко Западне Мораве на магистралном путу М - 5, анализирана је у оквиру неколико посебних целина кроз које су обухваћене основе за истраживање, описивање постојећег стања, анализа утицаја и мере заштите у детаљној анализи утицаја на животну средину. Овом анализом валоризовани су могући утицаји пута на животну средину и предложене мере заштите.

Постојећи магистрални пут М - 5 на делу кроз Овчар Бању већ дужи низ година представља кочницу просторном и функционалном развоју Бање. Измештање целокупног транзита ван централног дела Бање је једино могуће изградњом новопројектоване обилазнице. Потребно је нагласити да је подручје Овчарско – Кабларске клисуре заштићено као предео изузетних одлика и природно добро од изузетног значаја (Сл.гласник РС бр. 16/00). Стога се све планиране активности на изградњи обилазнице морају сагледати као могући негативни утицаји који ће се минимизирати кроз одговарајуће техничке мере заштите животне средине.

Новопројектованом обилазници становници Овчар Бање добијају знатно већу безбедност, јер се садашњи пут ослобађа само за локални саобраћај. Због смањеног транзитног саобраћаја редуковаће се и утицаји буке и аерозагадења на становништво, као и емисије чврстог отпада у путном појасу. Овим пројектом повољно и безбедно је решен улаз у само насеље трокраком раскрсницом, за разлику од постојећег одвајања са магистралног пута и избегава се задржавање приликом мимоилажења на старом решеткастом мосту преко Западне Мораве (ширине 5 м) и Овчарско - кабларски теснац у зони изградњене бране на поменутој

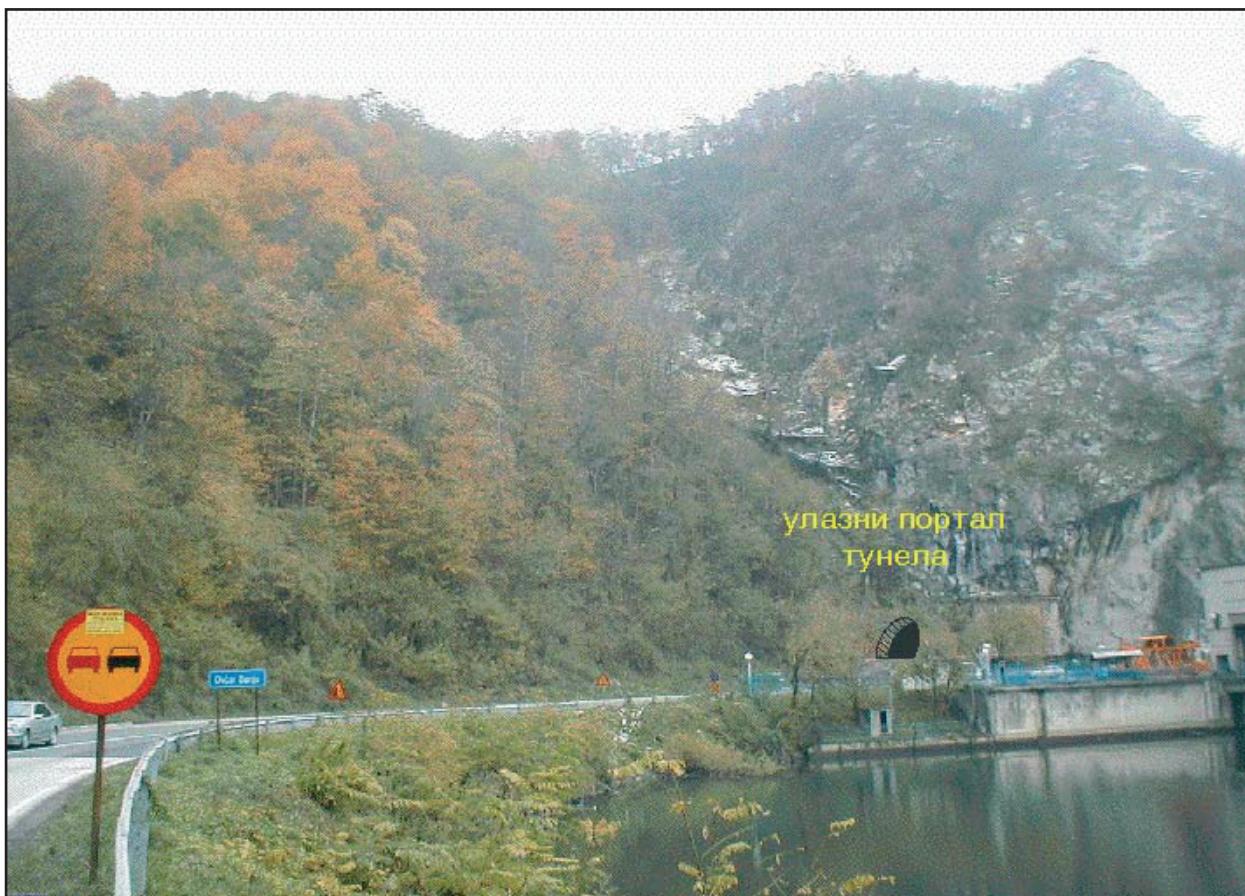
реци. Обилазница Овчар – Бање пројектована је тако да у што мањој мери утиче на ометање наследјених просторних односа и раздавање просторних целина.

Траса се са постојећег пута из правца Ужица одваја левом кривином и улази у тунел који сече Кабларски масив. Овим објектом амбијентална вредност пејзажа остаје не угрожена. Изразито стрм терен у зони улазног портала и порталне конструкције доприносе визуелном ефекту пејзажа. (Сл. 1).

По изласку из тунела траса се пружа паралелно са железничком пругом, тангирајући насеље са северне стране (Сл.2). Прилаз железничкој прузи из правца насеља је онемогућен. Потребно је размотрити могућност изградње пролаза за пешаке испод пута, пропустом, чији би улаз био на почетку потпорне конструкције или изградњом пасареле преко будуће саобраћајнице која би се налазила непосредно испред тунелског портала.

Са аспекта аерозагађења повећане концентрације аерополутаната треба очекивати код портала тунела. Прорачуном на основу Гаусовог модела дошло се до контура површина унутар којих су концентрације CO и NO₂, веће од МДК (максимално дозвољених концентрација).

Површине су облика "капљице" са сингуларитетом у извору загађења – на излазном порталу, оријентисане ка југоистоку (због северозападног ветра као доминантног), дужине 165m за CO, односно 230m за NO₂ и максималне ширине 27m, односно 36m. С обзиром на постојање евентилационог система који усмерава ваздушне масе ка излазном порталу тунела, повећане концентрације аерозагађења ће се углавном јавити на стационарнији km 1 + 167, при чему ће негативном утицају бити изложен један индивидуални стамбени објекат спратности П +1. Повећане концентрације на улазном порталу су могуће у ванредним условима нефункционисања вентилационог система и

Слика 1: Поглед из правца Ужица (улазни портал тунела)

тада контура има правац осовине и смер супротно од раста стационаже. Нису евидентирани угрожени потенцијали.

Негативни утицаји буке, аерозагађења, загађења вода и тла, ограничени су на узак појас лево и десно од ивице пута, због малог прогнозираног саобраћаја и мале брзине саобраћајног тока на будућој обилазници.

Услед загађења тла које је последица експлоатације саобраћајнице потребно је обезбедити минимални заштитни појас који се неће обрађивати. С обзиром на добијене концентрације полуутаната овај појас не треба да буде шири од 37 метара од ивице саобраћајних трaka. Трава која се добија одржавањем зелених површина у непосредној близини саобраћајнице не сме се користити као сточна храна.

У смислу минимизирања ефекта засолњавања земљишта у околини пута као последица зимског одржавања, потребно је коришћење натри-

јум хлорида супституисати другим материјама које имају сличан или бољи ефекат одмрзавања. У случају да се натријум хлорид користи у процесу одржавања, од великог значаја је тачно планирање потребних количина и временске расподеле истих. На основу података који су добијени у процесу квантификације показатеља буке на разматраној саобраћајници, тј. на основу положаја постојећих објеката и срачунатог нивоа буке, закључено је да посебне мере заштите нису потребне.

За све активности у домену обликовања пејзажа потребно је користити биљне врсте које су заступљене на предметном подручју. Са становишта утицаја на непокретна културна добра, изградња обилазнице иницира позитивне ефекте. Њеном изградњом смањује се густина саобраћаја на постојећем путу и самим тим ублажавају се негативни утицаји аерозагађења и вибрација у односу на манастире Благовештење и Илиње који се налазе непосредно изнад постојеће саобраћајнице. (Сл. 2).

Слика 2: Манастири Благовештење и Илиње (1) и излазни портал тунела (2)

Ако дође до хаварије возила са течним опасним материјама, одмах се зауставља саобраћај и алармира надлежна служба и ангажују специјализоване екипе за санацију хаварије. Просута материја се уклања са коловоза посебним сорбентима. Ако је течност доспела ван профила и загадила тло, санација се врши његовим уклањањем. Све материје прикупљене на овај начин третирају се према посебним поступцима регенерације или се депонују на за такве материје предвиђеним депонијама.

Мере предвиђене у оквиру претходно дефинисаних поступака представљају обавезу која мора бити испуњена како би утицаји саобраћајнице били сведени у прихватљиве границе.

ЗАКЉУЧАК

Спроведени поступак показује да се уз пре-дузимање специфицираних мера заштите може прихватити изградња обилазнице Овчар – Бање, изградња тунела и изградња моста преко Западне Мораве на магистралном путу М- 5 као објекта који ће пре свега имати позитивне ефекте и неће испољити негативне последице у домену угрожености стања животне средине.

Аутор текста је дипломирани просторни планер, запослен у Институту за путеве а.д., Београд

актуелности

КОНСТРУКЦИЈЕ ЗА ЗАШТИТУ ОД БУКЕ СА САОБРАЋАЈНИЦА

Владимир Бабић

Бука која настаје на градским и ванградским саобраћајницима представља значајан еколошки проблем који има утицај на здравље популације. Последица сталног развоја саобраћајне инфраструктуре и пораста броја моторних возила (степен моторизације) је значајно повећање нивоа буке у урбаним срединама.

Возила која се крећу саобраћајницима представљају основни извор буке и ниво буке превасходно зависи од рада мотора, брзине кретања возила, врсте и стања пнеуматика, типа површине коловоза, уздужног нагиба пута као и самог возача возила.

Највиши дозвољени нивои спољашње буке, у коју спада и бука са саобраћајница, дефинисани су Правилником о дозвољеном нивоу буке у животној средини (Сл. Гласник РС 54/92) и приказани су у табели 1. Као што се види у табели највиши дозвољени ниво спољашње буке дефинисан је у функцији намене простора и периода дана. Доношењем овог правилника законски се спречавају штетни утицаји буке на становништво.

Једини, уједно и најисправнији пут у борби са проблемима буке је благовремено уочен проблем и његов третман кроз све планерске и пројектантске фазе. Уколико нивои буке, поред свега, пређу дозвољене нивое уводе се заштитне мере од буке.

ТИПОВИ МЕРА ЗА ЗАШТИТУ ОД БУКЕ

Заштита урбане средине од саобраћајне буке може се постићи конструктивним решењима на самим возилима, рационалним просторним урбанистичким решењима, добром регулацијом саобраћаја, ефикасном звучном изолацијом зграда, као и побољшањем акустичких својстава коловозне површине.

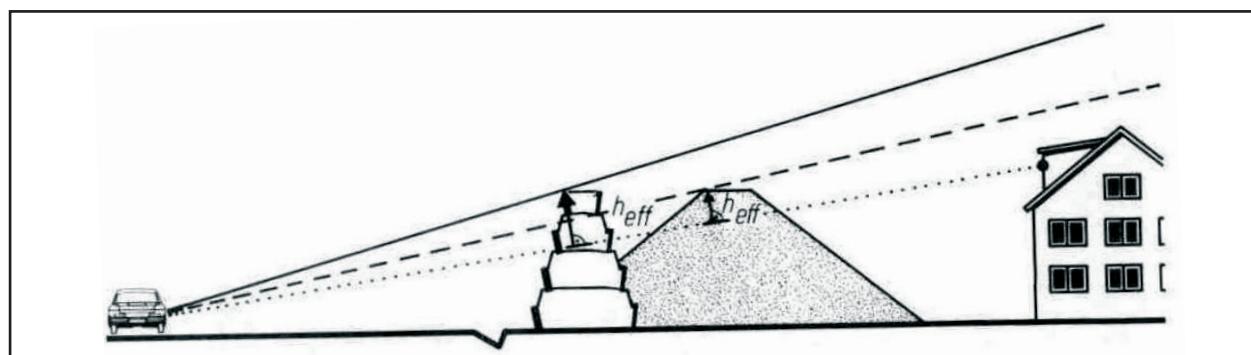
Од типова заштитних конструкција постоје земљани насипи и зидови за заштиту од буке. Защитне конструкције се постављају између извора буке и зона угрожених буком дуж аутопутева и магистралних саобраћајница. Да би конструкција имала што већи ефекат, поставља се што ближе извору звука (буке).

Земљани насипи су конструкције изграђене од земљаног материјала и као такве заузимају већу површину од зидова. Као што се види са

Намена простора	Највиши дозвољени ниво спољашње буке dB(A)	
	дан	ноћ
Подручја за одмор и рекреацију, болничке зоне и опоравилишта, културно - историјски локалитети, велики паркови	50	40
Туристичка подручја, мала и сеоска насеља, кампови и школске зоне	50	45
Чисто стамбена насеља	55	45
Пословно - стамбена подручја, трговинско - стамбена подручја и дечија игралишта	60	50
Градски центар, занатска, трговачка, административно - управна зона са становима, зоне дуж аутопутева и магистралних саобраћајница	65	55
Индустријска, складишна и сервисна подручја и транспортни терминали без становља	На граници зоне бука не сме прелазити нивое у зони са којом се граничи	

Табела 1.: Највиши дозвољени нивои спољашње буке

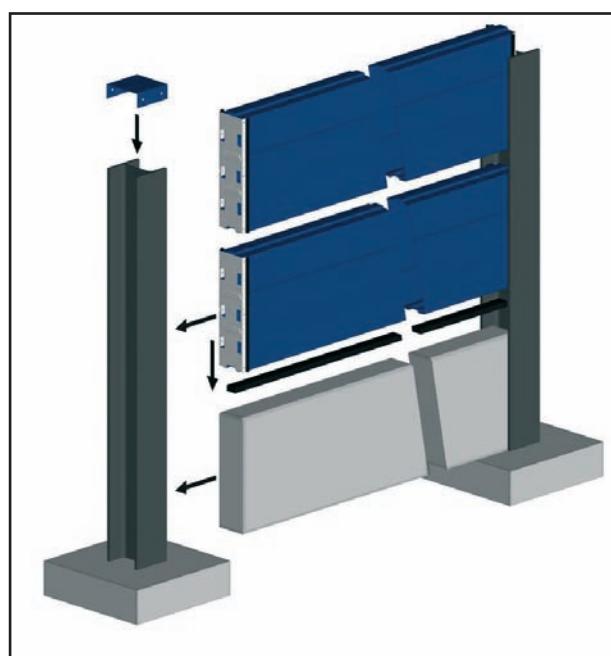

Слика 1.: Упоредни приказ типова заштитних конструкција

слике 1 за исту висину конструкције разни типови земљаних насыпа пружају различит ниво заштите, а заузета површина може се разликовати и за 400%. Повећањем нагиба косина смањује се површина коју насып заузима, али се смањује стабилност косина. Да би задржали стабилност косина користимо готове бетонске елементе у које се насыпа земља, габионе, геотекстиле и друге материјале, чиме практично армирамо земљу.

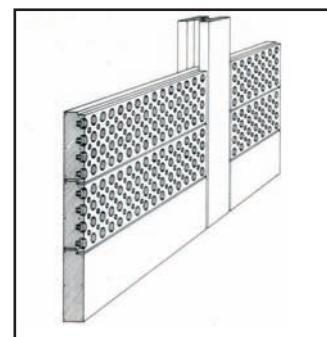
Значајну позицију у смислу заштите од буке у урбаним срединама заузимају зидови за заштиту од буке (слика 2). Због специфичних ограничења у простору у градским срединама се углавном примењује овај тип заштитних конструкција. Конструкција се састоји од панела, челичних стубова и темеља. Најважнији елемент заштитног зида, због својих акустичких

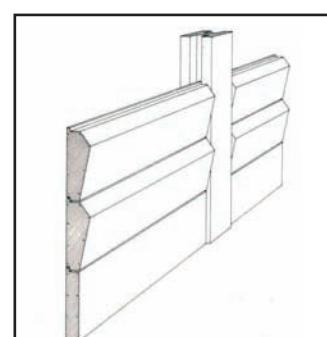
Слика 2.: Защитна конструкција - заштитни зид

својства, су панели. Они се постављају између челичних стубова, чија је улога да панеле држи у пројектованом положају. Челични стубови се темеље на бетонским темељима.

У зависности од врсте панела постоје две врсте заштитних зидова:

абсорбциони зидови, који су израђени од панела који су перфорирани. Проценат перфорираности, да би панел имао абсорбциона својства, не сме бити мањи од 33%. Перфорирана страна се окреће према саобраћајници. Услед велике количине чврстих честица у издувним гасовима моторних возила може доћи до затварања рупа и губљења моћи абсорбиције. Због тога се за ову врсту панела предвиђа редовно одржавање

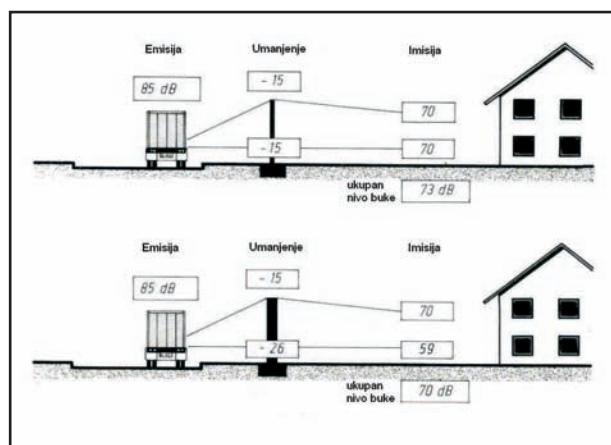

рефлектирујући зидови су израђени од панела који су затворени са обе стране. Због тога они одбијају звук под истим углом под којим звук пада на талпу. Уколико су талпе глатке, равне и постављене усправно у односу на саобраћајниcu долази до повећања нивоа буке од саобраћаја на другој страни саобраћајнице. Из тог разлога стране окренуте ка саобраћајници се профилишу, како би се променио угао одбијања.

Абсорбујуће баријере за заштиту од буке остварују за око 3dB(A) веће редукције нивоа буке у односу на рефлектирујуће баријере исте висине. Табела 2 која следи приказује ефекат редукције нивоа буке у зависности од примењених мера заштите.

Да би потребни заштитни ефекти били испуњени конструкција мора бити изграђена по посебним принципима при чему треба водити рачуна о акустичним карактеристикама конструкције, о условима одвијања и безбедности саобраћаја и одређених естетских карактеристика.

Због саме природе звука, зидови се постављају као баријере слодобном распостирању звука од тачке емисије до тачке имисије (слика сл - 03). Они морају смањити ниво буке за најмање 8dB(A) како при сабирању, нивоа буке која пролази кроз заштитну конструкцију и нивоа буке која обилази зид, не би утицао на ниво буке у тачки пријемника звука.

Слика 3: Шематски приказ распрострањења звука од извора до пријемника

Осим акустичких карактеристика заштитне конструкције морају испунити и одређене визуалне услове, јер се постављају у насељеном подручју. У том циљу произвођачи нуде панеле израђивање од различитих материјала, као што су: алуминијум, дрво, плексиглас, бетон. Заштитна конструкција би поред свега наведеног требала бити отпорна на атмосферске утицаје и на динамичке ударе будући да се налази у трупу пута.

Мере заштите	Редукција нивоа буке	Примедбе
А) Баријере за заштиту од буке: вертикалне конзолне или засведене затвореног типа	до 5dB(A) до 15dB(A) до 25dB(A)	ефекат зависи од положаја баријере у односу на објекте угрожене буком
Б) "Тихи" коловозни застори	до 3dB(A) за путеве са мањом брzinom саобраћајног тока до 5dB(A) за путеве са већом брzinom саобраћајног тока	
Ц) Озеленјавање	до 1dB(A) за зелени појас висине 10m са засадима висине 4m	

Табела 2.: Редукције нивоа буке у зависности од врсте заштите

Аутор текста је дипломирани грађевински инжењер, запослен у Институту за путеве а.д., Београд

НАУЧНО СТРУЧНИ СКУП - ПЛАНСКА И НОРМАТИВНА ЗАШТИТА ПРОСТОРА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

ПРОГРАМСКИ ОДБОРИ СКУПА

Координација скупа:
др Дејан Филиповић
мр Велимир Шећеров

Почасни одбор скупа:
Мирослав Никчевић, директор управе за заштиту животне средине РС
Милан Миљевић, заменик министра, Министарство за капиталне инвестиције РС
Геза Кучера, градоначелник Суботице
др Србољуб Стаменковић, декан Географског факултета, Београд
Бартуш Кристијан, директор Завода за урбанизам, Суботица

Научни одбор скупа:
др Борислав Стојков, председник научног одбора
др Дејан Ђорђевић
др Стеван Станковић
др Миодраг Вујовић
др Владан Јолчић
др Јасмина Ђорђевић
др Ивица Радовић

Организациони одбор скупа:
др Богдан Лукић, председник организационог одбора
Мирослав Марич
мр Данијела Обрадовић
мр Дејан С. Ђорђевић
мр Рајмила Панћевић
Марија Невељић
Александар Ђорђевић

ПЛАН РАДА СКУПА

понедељак, 16.04.2007. - Градска кућа - Суботица

13:00-14:00 - регистрација учесника
14:00-14:45 - отварање скупа и поздравне речи
14:45-15:15 - коктейл Градоначелника
15:15-16:15 - уводни реферати
16:15-16:30 - пауза
16:30-17:30 - увођни реферати
17:30-18:00 - промоција Завода за урбанизам, Суботица
18:00-18:30 - концерт
20:30 - вечера (Палић)

уторак, 17.04.2007. - ЕКО Центар и Мала гостиона, сала "Вермеш" - Палић
9:15-10:30 - секција II, модератор Проф. др Дејан Ђорђевић
10:30-10:45 - пауза
10:45-12:00 - наставак секције II
12:00-13:30 - стручни излет
14:00-15:00 - ручак
15:00-15:30 - промоција часописа "Планер"
15:30-17:00 - секција I, модератор Проф. др Борислав Стојков - Екоцентар
15:30-17:00 - секција III, модератор Проф. др Дејан Филиповић - сала "Вермен"
17:00-17:15 - пауза
17:15-18:15 - наставак секција I и III
18:30-19:15 - Скупштина АППС*

20:30 - дружење уз музiku и вино - Мала гостиона

среда, 18.04.2007. - ЕКО Центар - Палић
9:15-10:30 - секција IV, модератор Проф. др Владан Јолчић
10:30-10:45 - пауза
10:45-12:00 - наставак секције IV
12:00-12:15 - закључци скупа
12:30-14:00 - обилазак општине Суботица
14:30 - ручак

**Молимо чланове АППС да од 02.04.2007. преузму материјале за скупштину
са адресе www.apps.org.yu

Асоцијација просторних планера Србије

Географски факултет, Београд
Завод за урбанизам, Суботица

у сарадњи са

Министарством за науку и заштиту животне средине РС
Министарством за капиталне инвестиције РС

организује
четврти научно-стручни скуп
са међународним учешћем

ПЛАНСКА И НОРМАТИВНА ЗАШТИТА ПРОСТОРА И ЖИВОТНЕ СРЕДИНЕ

II обавештење

палић-суботица, 16-18. април 2007.

ТЕМЕ НАУЧНО-СТРУЧНОГ СКУПА - секције

I Стратегија развоја, уређења и заштите простора у Србији

II Искуства у изради просторних и урбанистичких планова

III Стратешке процене утицаја на животну средину

IV Теоријски, правни и институционални оквир заптите простора и животне средине

СМЕШТАЈ УЧЕСНИКА

Смештај учесника је предвиђен у хотелима "Парк" и "Језеро"
Резервација смештаја врши се на телефон 024/753-112.

Цена ћуног џансиона по особи износи:

4.490,00 дин./дан у 1/1 соби

3.960,00 дин./дан у 1/2 соби.

Због ограничног броја соба резервацију извршили благовремено

КОТИЗАЦИЈА

Котизација за учешће на скупу износи 5.000,00 дин. (за три и више учесника 4.500,00 дин.) и обезбеђује: присуство радном делу скупа, Зборник радова "Планска и нормативна заштита простора и животне средине", два броја часописа "Планер", пратећи материјали, стручни излет, обилазак општине Суботица, дружење уз музiku и вино и др.

Котизацију уплатити до 12.04.2007. на ж.р. Асоцијације просторних планера Србије бр. 205-23486-52. Потврду о ушаћеној котизацији приложити приликом регистрације на скупу.

Уплатата се може извршити на самом скупу уз претходну најаву организаторима.

ПРИЈАВА И ИНФОРМАЦИЈЕ

Молимо вас да пријаву за учешће на скупу попаљете благовремено на следеће адресе:

Др Дејан Филиповић - 063/77.02.492, e-mail:dejanf@Eunet.yu
Мр Велимир Шећеров - 064/11.67.978, e-mail:app2000@Eunet.yu

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

71

ПЛАНЕР : часопис просторних планера /
главни и одговорни уредник Дејан Филиповић.
- 2005, бр. 1- . - Београд (Студентски
трг 3/III : Асоцијација просторних
планера Србије, 2006- (Краљево: Дуга).
- 30cm

Два пута годишње
ISSN 1452-4850 = Планер (Београд)
COBISS.SR-ID 130024204